

GAZETA LITERARĂ

NUMĂR OMAGIAL
INCHINAT COMEMORĂRII
A 75 DE ANI
DE LA MOARTEA
LUI MIHAI EMINESCU

Anul XI Nr. 24 (535) Joi 11 iunie 1964

ORGAN SAPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

12 pagini 1 leu

In loul lui mant din ceru

Hyperion se'ntreacă

Și ca și în zua cea de ion

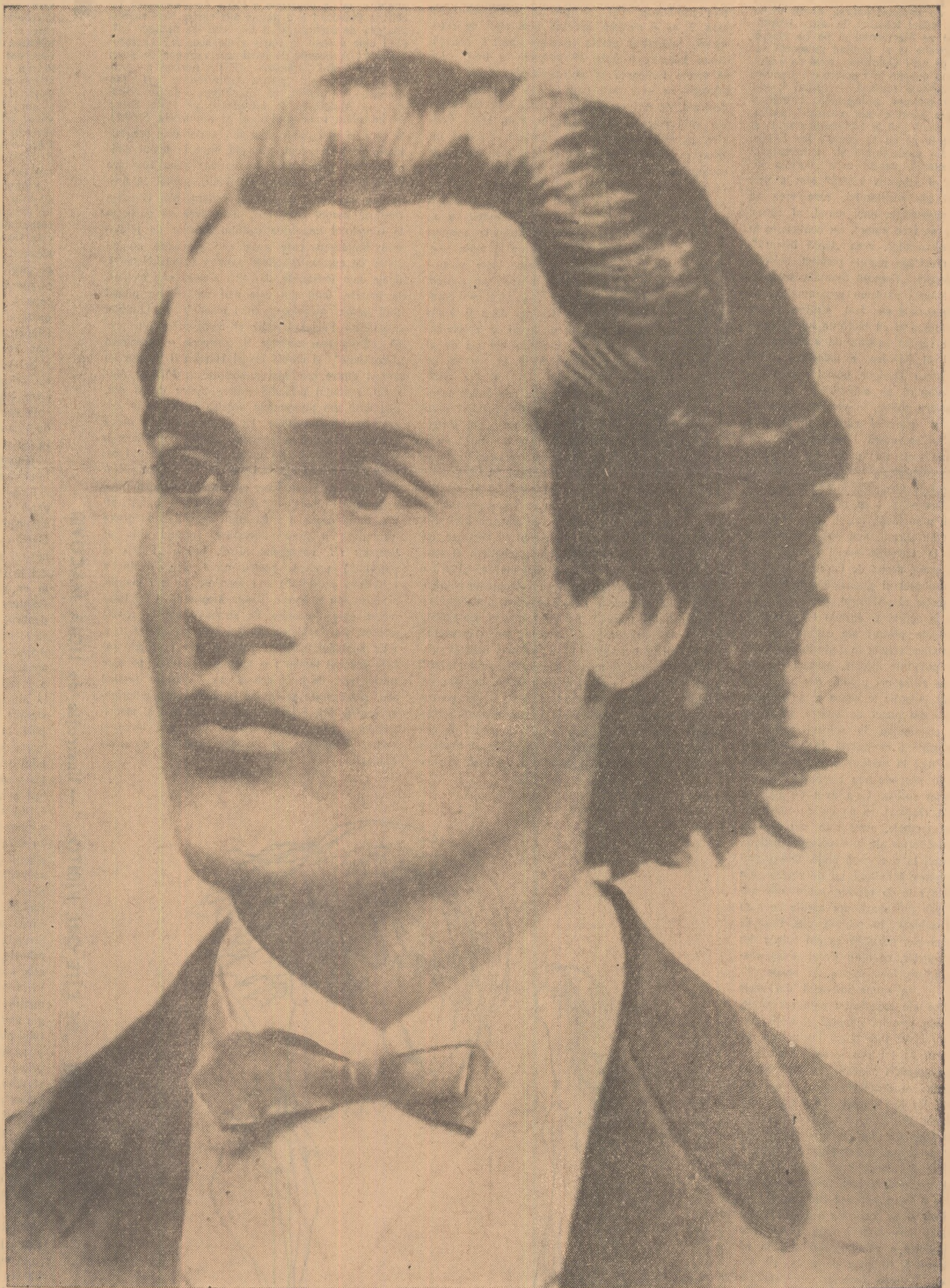
Lumina și o soare

Luceafărul

M Eminescu

COLABOREAZĂ:

RAFAEL ALBERTI (Spania) ● VEHBI BALA (R. P. Albania) ● TEODOR BALȘ ● I. D. BĂLAN ● MIHAI BENIUC ● ALAIN BOSQUET (Franța) ● ION BRAD ● MATEI CĂLINESCU ● ȘERBAN CIO-CULESCU ● ROSA del CONTE (Italia) ● OV. S. CROHMĂLNICEANU ● SANDU DARIE (Cuba) ● NICOLA DONCEV (R. P. Bulgaria) ● ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA ● RADU FLORA (R. S. F. Iugoslavia) ● PAUL GEORGESCU ● KAREL JONCKHEERE (Belgia) ● KAKASSY ENDRE ● MARIA TERESA LEÓN (Spania) ● LIGIA MACOVEI ● E. MIEJELAITIS (U.R.S.S.) ● CHARLES MOISSE (Belgia) ● GEORGE MUNTEAN ● PERPESSICIUS ● AL. PHILIPPIDE ● EUGEN SIMION ● VLADIMIR STREINU ● TUDOR VIANU ● TEODOR VIRGOLICI

U
adevărată literatură națională, care să ne placă nouă și să fie originală pentru alții, nu se poate întemeia decât pe grâul viu al poporului nostru propriu, pe tradițiile, obiceiurile și istoria lui, pe geniul lui.

MIHAI EMINESCU

SATIRA EMINESCIANĂ

PERPESSICIUS

Poet al iubirii, de claviatura, intensitatea și variabilitatea de nuanțe, ce se cunosc...

temperament scriitoricesc, format la școala marii publicisti ai trecutului. un Eliade, un Bălcescu...

carneț longitudinal, confecție proprie, câteva scene, s-ar zice caricaturale, dacă n-am ști, totuși...

De e să dăm crezare acelor cărturari ai vechiului trecut, Eliade și Odobescu, — oare, la distanță...

De e să dăm crezare acelor cărturari ai vechiului trecut, Eliade și Odobescu, — oare, la distanță...

Consolidat încă de pe atunci era versul irolaic de cincisprezece — șaisprezece silabe, care este de fapt, versul popular de șapte și opt silabe dublat...

Că astfel de intenții oarecum programatice, de etică și pedagogie socială au fost străine muzei satirice a lui Eminescu și că lucrările lui de acest gen...

De e să dăm crezare acelor cărturari ai vechiului trecut, Eliade și Odobescu, — oare, la distanță...

Ritmii nu e curgător. Succesiunea silabelor neaccentuate și accentuate în unitatea metrică a iroluului nu e respectată decât în două versuri din cele șase...

Un om, — se spune într-unul din acele crimpole biografice ale experienței sale revizorale, ce nu pot lipsi din jurnalul integral al vieții poetului...

Un om, — se spune într-unul din acele crimpole biografice ale experienței sale revizorale, ce nu pot lipsi din jurnalul integral al vieții poetului...

De ce e mai încărcată, în unele locuri chiar îngreuiată de prea multă încărcare, versiunea a doua? Pentru că, acum, Eminescu scoate tot materialul ușor pe care îl pusese ca să completeze în grabă ritmul și înlocuiește acest material ușor cu un material greu, consistent, destinat să rămână în cea mai mare parte a lui, în versiunea definitivă...

„DE CITE ORI, IUBITO...” — ILUSTRAȚIE DE LIGIA MACOVEI

La data când Eminescu începe să scrie, sistemul prozodic al limbii române este deja format. Acest sistem prozodic se înlemnise, după cum se știe, pe versul alcătuit dintr-un număr oarecare de silabe accentuate și neaccentuate cu regularitate, adică pe un număr de unități metrice. Sub influența prozodiei franceze care e întemeiată pe versul alcătuit dintr-un număr fix de silabe, îndiliter de accentul tonic, versul românesc din prima jumătate a secolului trecut, sau mai exact chiar pînă către 1870 cînd începe să publice Eminescu, nu ține seama întotdeauna de regula silabelor accentuate și neaccentuate cu regularitate. De această soviață în distribuția cu regularitate a silabelor accentuate sulera în acea perioadă mai cu seamă versul iambic de treisprezece-paisprezece silabe cu cezură după silaba a șaptea neaccentuată și care corespunde alexandrinului francez de douăsprezece silabe după cezură, după silaba a șasea, întotdeauna accentuată.

Fluența aceasta nu este însă o însușire formată, voită de poet și nu are în ea nimic definitiv: ea este consecința firească a primei scîlție, a lucrării din prima fază a creației poetice. Să aducem în discuție această însușire prin a fixa schema prozodică a poemului pe care are de gând să-l scrie. Iși alege ritmul, metrul iambic de treisprezece-paisprezece silabe. Face de asemenea schema strofei: cîntecul versușilor pe două rime, azezate astfel a b b a a o. Rima triplă îmbrățisată de o rîmă dublă. Schema, fără a fi complicată, nu e ușoară. Nu e ușor de alcătuit o rîmă triplă care să nu fie banală, iar în ce privește cele două versuri pe aceeași rîmă, versul întâi și versul al cincilea, ele sînt destul de îndepărtate și din cauza asta rîma trebuie să fie bogată, plină, sonoră, pentru ca să se lixeze bine în memorie așa ca versul al cincilea să trezească imediat amintirea primului și altele cuvînte să nu treacă prea multă vreme între unul și celălalt, fiindcă altfel efectul se pierde. Ce vedem acum în versiunea primei strofe din Strigoii? Rîma triplă e banală; formată din trei adjective, azezată, bogată, curată dintre care unul, „așezat” este un participiu cu valoarea adjectivală. Rîma dublă, mari, Avari, este desigur mai puțin obișnuită. În primul rînd prin faptul că cuprinde un nume propriu. Ultimele două versuri, foarte curgătoare, sînt armonioase, dar fără destulă adîncime: „Maria blindîng inger, mîreasa cea curată / A lui Araldo, craiul vitejilor Avari!”

Să văluta aceasta în ce privește corectitudinea prozodică a versului se observă adeseori la Grigore Alexandrescu. În proza Anul 1840 întîlnim cite o strofă întreagă în alexandrin după sistemul prozodic francez: „După sulierii multe, inima se-nprietese. Lantul c-est veni ne apasă ulam cîm e de greu. / Raul se face fire, simfira amoretile. / Și trăiesc în durere ca elementul meu.”

Cu această ultimă operație, cea mai subtilă și în care artistul-poet își dă toată măsura artei sale, se elimină atît umplutura ușoară care dă fluență dar superficializează cit și umplutura prea grea care dă consistență dar infirmitate, prin opacitate, dezvolțarea e mai cu seamă exprimarea liberă a gândirii poetice.

Consolidat încă de pe atunci era versul irolaic de cincisprezece — șaisprezece silabe, care este de fapt, versul popular de șapte și opt silabe dublat. Dar tocmai acest vers, căruia Eminescu avea să-i dea o strălucire și o vigoare nouă în Scrisorile sale cu o altă de mare personalitate stilistică încă acest ritm întrebunțat, asăzînd oricîi ar fi conținutul de schimb, sună mereu eminescian, — tocmai acest vers irolaic Eminescu lă început îl întrebuințează cu aceleși abateri pe care le are Grigore Alexandrescu în folosirea imbului în exemplul pe care l-am dat. Iată de exemplu prima strofă din Egiptul: „Nilul mișcă valuri blonde pe cîmpii curcubate de Maur, / Peste el cerul d’Egipt deslăsat în loc și aur; / Pe-a lui maluri galbeni, se stăruie cîrștii din adînc. / Flori, jweșuri în aer, scîlțese lăinice în soare, / Unele-albe năle fragezi ca argintul de ninsoare, / Altele roșii ca jăratec, altele albastre, ochii ce plîng.”

Emineciunismul este un episod din marile poem postum Memento Mori și e și singurul care a fost publicat de poet. Unele epizode ale acestui poem, deși păstrat scris pe curat și parcă gata de dat la tipar nu reprezintă stadiul final în ce privește forma și așa explicită desigur, și faptul că Eminescu nu le-a publicat. Avea de gînd, foarte probabil, să le mai șlefuiască și să le dea forma definitivă. Acest stadiu așa crede că poate fi considerat drept faza a doua a creației poetului. Avem, cu privire la ale poetii ale lui Eminescu, două stadii, toate fazele prin care au trecut înainte de a desăvîrși. Și aceasta este foarte interesant pentru cercetarea felului de-a lucra al poetului și deci pentru scoaterea la iveală a cîtorva trăsături a artei sale poetice.

Din cercetarea mai multor variante a cîtorva poezii, așa cum le înălțășează, cu subtile și savante comentarii și explicații. Perpeccius în monumentală sa ediție a Operei lui Eminescu, am ajuns la concluzia că, în general, la Eminescu, se pot deosebi trei faze principale de lucru. Să luăm de exemplu Strigoii, din care avem trei versiuni, primele două fiind păstrate în manuscris, cea de-a treia fiind cea publicată. Perpeccius a stabilit, pe baza amănunțitei examinări a graficii, cronologiei celor două versiuni anterioare strofei publicate. Să urmărim prima strofă a poemului în aceste versiuni. Iată prima: „Intre făclii de ceară aprinsă-n șlesnici mari / Un catalac se-nală, pe dînsul azezată / În haine lungi și negre de calțea bogată / Maria blindîng inger, mîreasa cea curată. / A lui Araldo, craiul vitejilor Avari!”

Emineciunismul este un episod din marile poem postum Memento Mori și e și singurul care a fost publicat de poet. Unele epizode ale acestui poem, deși păstrat scris pe curat și parcă gata de dat la tipar nu reprezintă stadiul final în ce privește forma și așa explicită desigur, și faptul că Eminescu nu le-a publicat. Avea de gînd, foarte probabil, să le mai șlefuiască și să le dea forma definitivă. Acest stadiu așa crede că poate fi considerat drept faza a doua a creației poetului. Avem, cu privire la ale poetii ale lui Eminescu, două stadii, toate fazele prin care au trecut înainte de a desăvîrși. Și aceasta este foarte interesant pentru cercetarea felului de-a lucra al poetului și deci pentru scoaterea la iveală a cîtorva trăsături a artei sale poetice.

Iată a doua versiune: „Sub bolta [cei] mai naltă a misticei bisericii / Intre făclii de ceară, ce ard în șlesnici mari / În haine lungi și albe e-nlînsă sub altarii / Logodnica lui Arald, ce-i domn peste Avari...”

De ce e mai încărcată, în unele locuri chiar îngreuiată de prea multă încărcare, versiunea a doua? Pentru că, acum, Eminescu scoate tot materialul ușor pe care îl pusese ca să completeze în grabă ritmul și înlocuiește acest material ușor cu un material greu, consistent, destinat să rămână în cea mai mare parte a lui, în versiunea definitivă. Un exemplu: „Maria, blindîng inger, mîreasa cea curată / A lui Araldo, craiul vitejilor Avari” devine acum „Logodnica lui Arald, ce-i domn peste Avari... / Răsun’ necet, adînce cîntările de clerici”. Versurile au căpătîit greutate, nu mai zboară atît de repede dar în schimb se infipăresc mai bine în memoria cititorului. Fluențial dar convenționalul Maria blindîng inger, mîreasa cea curată, a dispărut; versul ce îl înlocuiește cuprinde în el amindună versiunile ultime din prima versiune și lucrul și mai important, a apărut acum un vers în întregime nou, versul ultim: „Răsun’ necet, adînce cîntările de clerici”, care completează un element auditiv tabloul pur vizual din prima versiune. Au mai rămas însă unele imperfecțiuni, pe care poate că cititorul obișnuit nici nu le percepe, dar pe care poetul artist le vede, le simte chiar de la început. Bolta misticei bisericii din primul vers, ce-i domn peste Avari din versul al patrulea, arhaicul adînce din ultimul vers. Acestea toate vor dispărea însă în versiunea definitivă, aceea care a fost tipărită. Avem în aceasta stăpînit peste Avari, mai puțin greci ca expresie decît e-i domn peste Avari și totodată mai ex-

CONTRIBUȚII EMINESCIENE:

PROBLEMA AUTENTICEI VERSIUNI A LUCEAFĂRULUI

Intre neamuratele discuții pe care Eminescu și opera lui le stărnesc mereu și mai cu seamă în această perioadă de întinținare a celei de a 75-a comemorări a morții sale, ceea în jurul autenticei versiuni a Luceafărului este nu cea mai puțin interesantă și mai ușor de rezolvat. Ea a atras încă demult atenția unor cercetători ca Ibrăileanu, Caracostea, Perpessicus. Mai recent, în revista Limba română, I. Crețu, Flora Suteu, Traian Costa au reluat discuția cu destulă amploare fără să ajungă la un consens, dar nu fără a se fi adus noi precizări prețioase.

Mășag îngânat și adaugă altele câteva elemente la cele deja existente, de natură să nuanteze unele afirmații și poate să întărească o concluzie ceva mai clară, chiar dacă încă tot provizorie, în această privință. Este vorba, după cum se știe, de a stabili dacă forma definitivă, autentică a poemului Luceafărul trebuie considerată cea din Almanah, cum socotesc o serie de cercetători în frunte cu excelentul cunoscător al textelor eminesciene, acad. Perpessicus, sau cea din ediția Maiorescu, cum socotesc, între alții, Ibrăileanu, iar astăzi I. Crețu. Nu mă voi ocupa decât de problema celor patru strofe eliminate și a celor două versiuri schimbate din replica dată de Deming Luceafărului — schimbare înmănată nu numai pentru că e mai amplă, dar pentru că într-o oarecare măsură afectează sensul întregului, în orice caz ceva din concepția eminesciană despre geniu care stă în centrul acestui poem.

Nu vom relua întreaga discuție a problemei. Aceste lucruri sînt în genere cunoscute. Din cele spuse, în cadrul disputei, cred că se desprinde clar în primul rînd un fapt: textul Luceafărului apărut în Almanah, deși manuscrisul lui a fost pierdut, reprezintă o transcriere fidelă a textului expedit de Eminescu. Cînd a fost expedit anume — rămîne una din întrebările la care se străduiesc să răspundă cei angajați în discuție. Unii propun începutul lui noiembrie 1882; alții, între care I. Crețu, cred că această dată se așază mai înainte — poate la începutul toamnei. În felul acesta, perioada de febrile corectări și sferturi a lui Eminescu la poemul său, unde împreună cu Maiorescu și consensuata de acesta din urmă în însemnările sale zilnice, apare ca posterioră trimiterii textului la Viena și legitimează existența unei noi versiuni, cunoscute de criticul Junimii, pe baza căreia acesta a operat mai tirziu modificările din ediția apărută în decembrie 1883.

Realitatea este că în ce privește data trimiterii manuscrisului Luceafărului la Viena avem numai ipoteze, dar nici o certitudine. Nicăieri nu este spus în mod explicit că poemul a fost expedit în septembrie sau imediat după 28 oct./9 nov. 1882. Examinînd cu atenție toate datele ce ne stau la dispoziție, nu putem să nu ne dăm seama însă că lui Eminescu la poemul său, unde împreună cu Maiorescu și consensuata de acesta din urmă în însemnările sale zilnice, apare ca posterioră trimiterii textului la Viena și legitimează existența unei noi versiuni, cunoscute de criticul Junimii, pe baza căreia acesta a operat mai tirziu modificările din ediția apărută în decembrie 1883.

Realitatea este că în ce privește data trimiterii manuscrisului Luceafărului la Viena avem numai ipoteze, dar nici o certitudine. Nicăieri nu este spus în mod explicit că poemul a fost expedit în septembrie sau imediat după 28 oct./9 nov. 1882. Examinînd cu atenție toate datele ce ne stau la dispoziție, nu putem să nu ne dăm seama însă că lui Eminescu la poemul său, unde împreună cu Maiorescu și consensuata de acesta din urmă în însemnările sale zilnice, apare ca posterioră trimiterii textului la Viena și legitimează existența unei noi versiuni, cunoscute de criticul Junimii, pe baza căreia acesta a operat mai tirziu modificările din ediția apărută în decembrie 1883.

decît cum s-a purtat cînd a fost vorba de o nouă modeste ca Alesio. Iată ce spunea Maiorescu în scrisoarea amintită: „Nouela d-tale Alesio apare în Conv. la 1 octombrie. Singura schimbare ce am făcut-o este suprimarea citorva versuri din cîntecul italian — aceasta cu deplina d-tale învoire. La celelalte propuneri de schimbare nu mi-ai răspuns cu convingere (numar extrem de prețios pentru scrupulele ce le dovedește criticul din G.C.N.), și cu prin urmare nu mi-am luat dreptul de a le introduce. Știi (și această formulare pune în lumină că Maiorescu exprima o atitudine în genere recunoscută — nota G.C.N.) că eu am un respect adînc înrădăcinat pentru individualitatea o-mului, fiecărui om, necum a unui autor în privința personalității sale literare. De spus, îl spun modul meu de a vedea, dar dacă nu-l primește îndată ca un ce corespunzător în acea privință, cu modul său de a vedea, renunț la orice insistență, și nu renunț numai de nevoie, din diplomație literară, ci renunț din întreaga conștiință. Nu e nimic mai fals decît înșelăciunea unei individualități cu fragmente din altă individualitate. Fiecare este el însuși și nu trebuie să fie altul, în bine și în rău, sub pericolul de a deveni o caricatură literară și etică”. (Duiulii Zamfirescu și Titu Maiorescu în scrisori, cu un cuvînt de introducere și însemnări de Emanoil Bucuți, București, ed. Casa Școalelor, 1944, p. 347). Și că Maiorescu în genere așa se comporta, cu atât mai mult cu o personalitate artistică pe care o recunoștea deschis drept excepțională cum era Eminescu, modificările lui din ediție fiind în genere de amănunț și urmînd eliminarea unor greșeli sau a unor presupuse greșeli — ceași păreau ceași elementare, o dovedește faptul că deși în 1876 sfătuipe pe autor să schimbe ceva în textul Strigoilor (vezi I.E. Torouțiu: Studii și documente literare, vol. III, p. 180), fără ca Eminescu să cadă de acord și să o facă; atunci cînd publică ediția poeziilor el nu operează modificarea ce o ceruse cîndva, ci lasă textul așa cum îl dorise poetul. Amănunțul că era în rimă cuvîntul litigios nici vorbă că nu e un argument. O rimă așa de comună nu era greu de aflat, mai ales pentru Maiorescu bănuit a fi creat două versuri, cu rimele lor, în locul altora ale lui Eminescu din Luceafărul. Deci argumentul adus de Tr. Costa (Limba română, 1963, nr. 6, p. 654) că:

Ar rezulta deci că Maiorescu nu era în stare să opereze o asemenea modificare ca eliminarea celor patru strofe fără asentimentul lui Eminescu, fiind mai ales vorba de un juvar cu Luceafărul, la a cărui incomparabilă valoare el fusese de îndată sensibil: „Cîit frumoasă legendă de Eminescu, Luceafărul”, „frumosul Luceafăr al lui Eminescu” notează el în însemnările sale la 18.30 aprilie și 28 oct./9 noiembrie 1882. Sînt toate temeiurile logice și psihologice să admitem că eliminarea făcută de Maiorescu n-a avut loc decît pe baza unui prealabil acord cu Eminescu.

Cînd s-a produs acesta? Pînă în ianuarie 1883, cînd se citește și se trimite în Germania pentru tipar traducerea Luceafărului realizată de Mitte Krennith, fără îndoială că nu. Este exclus de asemenea să bănuim o colaborare Maiorescu-Eminescu în această privință după îmbolnăvirea poetului pînă în decembrie 1883: nici nu era practic posibil, iar criticul era totuși un om de prea mult bun simț ca să ceară și să folosească asemenea „acorduri”. Așadar, trebuie să respingem și ipoteza lui Traian Costa, că „după îmbolnăvirea sa, Eminescu nu va fi putut rezista cererilor de modificări pe care i le va fi făcut Maiorescu” (loc. cit. p. 654). De altfel faptul că mai tirziu, într-o perioadă de temporară însănătoșire a poetului, criticul îl cere sugestia în ce privește schimbările pentru o nouă ediție, dovedește pe de o parte buna credință a celui dintîi, iar pe de alta că nu fusese vorba de nici o discuție și nici un acord pînă atunci în chestiunea unor probleme de editare a poeziilor.

Rămîne ca singur interval, în care Eminescu ar mai fi putut discuta cu Maiorescu în legătură cu schimbări în Luceafărul, cel dintre februarie și sfîrșitul lui mai 1885, după părerea noastră mai probabil după mijlocul lui aprilie 1883, cînd sosise la București Almanahul și cînd Luceafărul fusese desigur recitat, reactualizat și discutat. Atunci e probabil ca lui Maiorescu, mai ales după o lungă trecere de vreme, să-i fi părut de prisos strofele în discuție. De prisos, nu atât pentru că într-o măsură contraziceau teoria schopenhaueriană a genului, dar mai ales pentru că, mai întîi, lunguau vorbirea aforistică, redusă la esență, a Demingului și, apoi, pentru că, la drept vorbind, duceau la o ușoară contradicție în poem.

Fără să intrăm aici într-o analiză completă, este evident că pentru Eminescu Hyperion era simbolul geniului în genere — geniu în artă, în conducerea popoarelor sau oștirilor cu războaie, indiferent deci în ce domeniu s-ar manifesta — deci alternativa oferită de Deming nu era de fapt cu puțință era o falsă judecată. Chiar dacă am accepta — ceea ce totuși nu reiese din contextul Luceafărului și nici din faimoasa notiță manuscrisă explicativă: „geniu... n-are moarte, dar n-are nici noroc...” — că Eminescu ar simboliza în Luceafărul numai genul creator artistic, încă ar rămîne o contrazicere în cele trei strofe din vorbirea lui Deming, care i-ar oferi în prima din ele tocmai ceea ce are deja:

„Vrei să dau glas acelei guri, / Ca după-a ei cîntare / Să se ia mînuții cu păduri / Și insulele-n mare”

Există, așadar, o oarecare justificare a cererii lui Maiorescu și a posibilului acord al lui Eminescu, în perioada de după apariția Almanahului pînă la primele semne de boală ale poetului. Este înfapt probabil că lucrurile s-au petrecut așa, cîci, încă o dată, Maiorescu totuși nu poate fi bănuit de o intervenție insolită, cu de la sine putere, de asemenea amploare, tocmai în această capodoperă a căreia valoare el o sesizase de la început și cu incontestabilul său respect pentru ceea ce era personalitatea artistică proprie lui Eminescu. Cel ce acceptase să publice în Convorbiri o adevărată dezavuare eminesciană a articolelor sale critice fundamentale cum fusese Epigonii sau filipica proletarului, nu putea fi suspectat acum pentru cele patru strofe incriminate. Rămîn totuși — trebuie să o mărturisim — cîteva lucruri nelămurite, chiar dacă ne aflăm în domeniul supozițiilor, din care decodăm că nu putem țesa. În primul rînd: unde este manuscrisul cu schimbările făcute de Eminescu? Tocmai pe acesta să nu-l fi păstrat atît de grijuliu Maiorescu? Explicația ar fi că era vorba de o simplă eliminare ce se putuse opera chiar pe textul Almanahului, tînd cu o linie transversală, înlocuind marginal două versuri, poate chiar cu mina lui Maiorescu, dar sub dictarea lui Eminescu — lucru e foarte posibil. În al doilea rînd: de ce Convorbiri literare nu consemnă schimbarea? Era normal, tocmai pentru că apăsătoare destul de însemnată, Maiorescu să dea indicații în acest sens lui Negruzzi și tocmai Luceafărul să fie reprodus, în noua versiune, de îndată, în revista Junimii. Este adevărat că Maiorescu pleacă în străinătate cu scara zitei în care Eminescu cădea lovit de boală, dar schimbările putea fi comunicate dinainte, Luceafărul putea fi reprodus din numărul 3 (pe iunie) al Convorbirilor, în care apar Progresul adevărului și proza lui Creangă din Almanah, sau în numărul 4 — în care apare nouela lui Gane, reprodusă de asemenea din Almanah. Dacă ținem seama însă că Eminescu nu mai publicase în Convorbiri de la Scrierilor din 1881, că Doina, apărută în numărul 5, citită la Iași, într-o precară stare de sănătate, s-ar putea să nu fi fost publicată cu asentimentul poetului, am accepta ipoteza că reprodusera Luceafărului în Convorbiri nu s-a făcut pentru că Eminescu nu voia pur și simplu din cine știe ce motive să mai publice în revista Junimii. Oricum, ar fi în această privință, nu e lipsit de semnificație faptul că Luceafărul nu l-a dat Convorbirilor, deși atîtea alte poezii îl stăteau la dispoziție pentru a fi oferite Almanahului. Știind acest lucru, Maiorescu nu comunicase noua variantă lui Negruzzi, iar în momentul cînd poetul se prăbușește, totul se desfișoară atît de precipitat, în cele cîteva ore pe care criticul le mai are pînă la plecare, că nu se mai poate gîndi la asta, iar în timpul călătoriei, preocupat de boala soției sale, pentru operația căreia mergea în străinătate, uită să-l mai avertizeze pe Negruzzi.

Sînt aici, firește, numai ipoteze și încercări de a afla răspunsuri la cele două turburătoare întrebări ce se pot face în fața problemei. Fără, măcar, documente ce se vor mai ivi vor putea a duce noi lumini. Decămdata, considerăm că a mai un dreptul să acuzăm pe Maiorescu de a fi modificat abuziv în versiunea sa din ediția Socec textul Luceafărului, dar nici să considerăm ca autentic al lui Eminescu, pînă la apariția unor date noi, alt text decît cel apărut în Almanahul de la Viena, singurul pentru care avem dovezi concrete că reprezintă ultima voință a poetului.

EMINESCU SI SHAKESPEARE (II)

Iată cum sună, în prelucrarea eminesciană sonetul lui Shakespeare, înrudit ca tematic și tonalitate afectivă cu celebrul sonet Cînd însuși glasul gîndurilor tace:

Sătul de lucru caut noaptea patul, Dar al meu suflet un drumet se face Și pe cînd trupul doarme-nîns în pace, Pe-a tale urme l-au împins păcatul.

E noapte neagră-n ochii-mi, totul tace, Dar mîntea-mi vede — genele holbate: Ca și un orlă-mă simt în întinerie Și totuși înainte-mi zi se face.

E cliplul tău, lumină necerută De frumusețe, de tăină, curăție, Ce nopții reci lucire-i împrumută.

Din cauza la, bălăia mea soție, Cîi zălucă trupu-odîhnă n-are, Iar noaptea sufletul în cale pleacă

Te-ai purtat pe tîna în împințarea infinitului, mai departe decît oricine.

Ca într-un cadru ai pîșit fără frică și prihană, pînă acolo unde cu început să se audă contururi cruzi ai cunoașterii undul după hrană.

Ajuns în aceste adîncuri ale mirării — n-ai uitat niciodată drumul înapoi al fărîi.

Versul tău curge prin mulțime, cu fiecare om, cu fiecare an, la o și mai întînsă adîncime, ca o ocean.

Dragoș VRINCEANU

Tot mai citesc mînaștră-și carte, Deși o știu pe dinafară...

AL. VLAHOTĂ

Gîndurile tale sînt aici, fin transcris pentru generații. Fiecare vorbă care-o zici sună peste timp și constelații.

Început de lume și de vremi, lungul zbor în cerul plin de stele marea cu tumultul ei, cînd gemi, proletarii cu gîndiri rebele,

pasul lin al adoratei și populi fără soj din amintire, Zburătorul care poposi în pădurea basmului, ca mire,

oștile lui Mircea la Rovine, faima biruinței lor prin veacuri, vremea care trece, care vine, luna albă, tremurînd pe lacuri —

toate sînt în carte și-n cuvînt, toate ne vorbesc cu voci doamale. Tei bat din ramuri, fremătînd, peste lumea visurilor tale.

Și cînd noaptea vine, de argint, și pădurea pare de aramă, un luceafăr arde, strălucînd, și spre înălțimea lui nu cheamă...

Radu BRATEȘ

Textul citat reprezintă versiunea, realizată printre-un intermediar german, a sonetului XXVII („Weary with toil, I haste me to my bed”), Altdată, într-un articol publicat în Timpul (9 ianuarie 1879),¹² Eminescu traduce un fragment extins dintr-un celebru monolog al lui Ulisse (Troilus și Cressida, act. I, sc. III), pentru a ilustra conștiențele dezbînării interne a statului. „Shakespeare ne muritorul pune următoarele cuvinte în gura cumințelului Ulis: «Dacă planșii în vîlmășag rîu ar rălăci lără regulă, ce grozăvie ar fi! Ce lurtună ar fi pe mare, cum ar tremura pămîntul, cum ar turba vînturile! Prică, răsturnarea, groaza și dezbînarea ar rupe la fîmîl, ar submina, sparge, dezrădăcina concordia și linșlea dintre state elca» (... but when the planets, / In evil mixture, to disorder wander...” etc.). S-ar mai putea conștența traducerea liberă a unei replici rostite de „memoriului Sir John, admirabilul Sir John Falstaff, cum îl descrie Shakespeare divinit”¹³, (din King Henry IV. Partea I-a, act. II, sc. IV).¹⁴

În alară de frecvente referințe nominale, poetul folosește uneori expresii sau citate libere din Shakespeare, cum ar fi acela care trimite la Macbeth, dintr-un necrolg pentru Gambetta (Timpul, 22 decembrie 1882): „Viața e o umbră călătoare numai, un comediant care un ceas strigă și gesticulează pe scenă, apoi nu se mai aude; e un basmu povestit de un nerod, plin de lurtună și sfîncium și totuși nenșemînd nimic”¹⁵. Citatul e din Macbeth, actul V, sc. V și reprezintă o traducere fidelă — deși prin intermediul germanei — a celebrei replici:

Life's but a walking shadow; a poor player, That struts and frets his hour upon the stage, And then is heard no more: it is a tale Told by an idiot, full of sound and fury, Signifying nothing.

Interesul lui Eminescu pentru Shakespeare îl descoperim și în alte împrejurări. Astfel, unele figuri shakespeariene, devenite simboluri, sînt evocate în opera Împără eminesciană. E foarte cunoscută strofa din Împărat și prolețar în care apare fantoma regelui Lear:

Îi pare că prin aer în noaptea instelat, Calcă cu virf de codri, pe-a apelor mării Trecea cu barba albă — pe fruntea-nunecata Cunună cea de paie îi atrîna uscată —

Moșneagu regie Lear

Figura simbolică a Ofeliei este și ea evocată, cum s-a vazut, în proza eminesciană.

Fără îndoială însă că pentru definirea imaginii eminesciene despre Shakespeare, referințele directe pe care le aflăm în opera sa poetică sînt printre cele mai importante și concludente. Numele lui Shakespeare e citat în lirica eminesciană de două ori. O dată în poezia postumă Cîrțile (1879), care constituie unul din cele mai emoționante omagii aduse marelui Will, și a doua oară în Icoană și prizav, postumă datînd tot din 1876. Cum arată și Tudor Vianu într-o remarcabilă analiză a Cîrților, „poezia este în esență ei un madrigal, o proză-vizajă spirituală spre lauda iubitei”¹⁶. Poetul mărturisește a avea „trei isvoară / Z din care toată mîntea mi-o culeg”¹⁷ primul este Shakespeare — căruia i se consacră două „octave” din cele patru ale poeziei, — al doilea este „un înțelept”, cu care „problema morții lumii o dezleg” (e vorba, desigur, de Schopenhauer); al treilea este iubita, la care se face o grațioasă, jucăușă aluzie. Toată poezia e concepută la persoana a 2-a singular, ca o adresare către Shakespeare:

CĂRȚILE

Shakespeare! adesea te gîndesc cu jale Prieten blind al sufletului meu; Izvorul plin al cînturilor tale Imi sare-n gînd și le repet mereu. Alit de crud ești tu, și-ait de moale, Furtună-î azi și lînu-î glasul tău; Ca Dumnezeu te-arați în miul de fețe Și-vești ce-un ev nu poate să te-vește

De-aș fi trăit cînd tu trăia, pe tine Te-aș fi iubit atît — cit de iubesc? Căci tot ce simt, de este rău sau bine, — Destul că simt — tot îți fel-mulțimesc. Tu mi-ai deschis a ochilor lumine, M-ai învățat ca lumea s-o cîlesc, Greșind cu tine chiar, iubesc greșala: S-aduc cu tine mi-este toată fala.

Cu tine da... Căci eu am trei isvoară Din care toată mîntea mi-o culeg: Cu-a ta zîmbire, dulce, lină, clară A lumii visuri eu ca flori le leg; Mai am un înțelept... cu-acela lără Problema morții lumii o dezleg; Și-apoi mai am cu totul pentru mine Un alt maestru, care viu mă ține...

Dar despre-acela, ah, nici vorbă nu e. El e modest și totuși foarte mare. Să tacă el, să doarmă ori să-mi spuie La nebunii — tot înțelept lini pare. Și zeii, pe-acesta nu-l spun nimănuie. Nici el nu vrea să-și știe orîșicare, Căci el vrea numai să-mi adormă-n brața Și decît tine mult mai mult mă-nvăță!

Prima parte a poeziei conține, în termenii unei confesiuni estetice, expresia maril admirării a lui Eminescu pentru Shakespeare. Poetul englez — la care Eminescu se gîndeste cu o nostalgie atît de intensă încît devine echivalentă cu o „jale” — este înălțat ca un „prieten blind al sufletului.” Reprezentarea genului ca o putere alinătoare, blîndă, o maf găsîm și altdată la Eminescu de pildă, i. postuma Ca o făclie (1879):

O, genii, ce cu umbra pămîntul îl sîntîți! Exponat atit de singuri prin secolii robîți. Sunteți ca acel medic mișoi și blînzi în viață Ce parcă n-au alt bolnav decît pe cel de fală Orice sunteți prieteni, dar și oricui îl pare Că numai pentru dînsul ați fost în lumea mare.

Shakespeare e văzut de Eminescu — în spiritul romanțului — ca un Dumnezeu, care se-arață în „miul de fețe”, ca un artist care, prin inventivitatea sa genială, e a ca un demurg. O asemenea forță implică desigur o diversitate infinită a mișcării creatoare între poli contrariilor. Shakespeare — cum subliniază și Tudor Vianu în studiul amintit — este „crud” și „moale”, cu un glas cînd că „lîrtuna” cînd „lin” — imagine romanțată a genului care poate să trăiască într-o familiaritate deplină cu extremele. Eminescu mărturisește, cu o emoție profundă, a-l datoră lui Shakespeare înțelegerea lumii („M-ai învățat ca lumea s-o cîlesc”) și își recunoaște în poetul englez marelă model: „S-aduc cu tine mi-este toată fala”.

În Icoană și prizav regăsim antiteza dintre genul natural, subtil prin puterea lui spontană și sinceră, și artul „modern”, rece, cerebral, steril — dilema Epigonilor, în raporturi mai largi însă. Alături de Omer, Dante, Calidasa, Shakespeare reprezintă o condiție superioară, inaccesibilă „modernilor”:

Și eu simt acest larmec și-n sufletu-mi admir Cum admira cu ochii cel mai odat Shakespeare. Și eu, cu sînt copulul nedericitei sece. Cuprîns de-adîncă sete a formelor perfecte; Dar unde este dînsul cu geniu-l de loc Și eu, fire hibridă — copil făr de noroc!

Căci poetul „modern” nu poate să plămădesc:

„acea altă lume, a genului rod, Căreia lumea noastră e numai un izvod... Frumoasă, ea cuprinde pămînt, ocean, cer În ochii la Calidasa, pe buza lui Omer? O, salohori ai penii, cu rime și descrieri! Noi abuzăm sărmanii de mina-ne de crieri...”

Așadar Shakespeare, prin identificarea sa cu spiritul popular, pe de o parte, și prin înzestrarea sa cu potențele creatoare ale genului natural, pe de alta, a putut încheia o operă și o lume superioare realității, deși aceasta le fusese „izvodul”.

Eminescu l-a considerat totdeauna pe Shakespeare ca pe „cel mai mare poet” al lumii.¹⁸ O astfel de admirație și constanță admirative, improspăta mereu prin lectura operii shakespeariene, poate lesne explica faptul că Eminescu recepționează uneori, asimilînd-o substanței originale a creației sale, influența „divinului brit”. S-au conștenat unele ecouri shakespeariane în teatrul lui Eminescu.¹⁹ Într-adevăr, unele personaje, cum ar fi Bogdana și Sas din drama istorică Bogdan-Drăgoș amînesc de cuplul Lady Macbeth-Macbeth. Mai mult decît alți, construcția dramatică însăși, structura poetică a replicilor, imagistica bogală și largă, trimit cu gîndul la marelă elizabetliană.

E neîndoielnic faptul că Eminescu, atunci cînd și-a schițat proiectele teatrale pe care nu le-a putut realiza decît fragmentar — și-i alescuse drept model principal pe Shakespeare. Problema asimilării lecției shakespeariene depășește însă un astfel de cadru restrîns. Mai mult chiar decît de o simplă influență, am putea vorbi de o anumite congenialitate între cei doi mari poezi. Imaginația eltervescentă a tânărului Eminescu, torța verbală îneputzabila, capacitatea de a plasticiza, într-un înțeles aproape material, realitatea, de a o proiecta într-un spațiu al grandioaselor transferuri metaforice, ne permit să afirmăm că există, dincolo de numeroase trăsături distincte, o înrudire între genul poetului român și acela al predecessorului său renașcentist. Constatarea unei astfel de congenialități, dublată de o temințina și pasională cunoaștere a operii shakespeariene, poate constitui explicația comună a unor dintre motivele lui Eminescu și Shakespeare. De pildă, motivul atît de frecvent la Eminescu al vieții ca vis, care devense, e adevărat, un loc comun în romanțism, dar pe care poetul romîn îl va fi resimțit, uneori, investit cu prestigiul său shakespearian din Furtuna (Act. IV, sc. I):

We are such stuff As dreams are made of, and our little life Is rounded with a sleep. Sîntem [eșuți] Din pinza viselor, și mica noastră viață O înconșoră somnul.

Motivul vieții ca teatru — deși, pentru Giosă, originea lui o aflăm în cuceririle lui Osestiera, după cum se știe — nu e nici el lipsit de posibile legături cu Shakespeare, care-l utilizase în monologul lui Jacques Melancolic din Cum va place, în Macbeth, în Negulător din Veneția etc. Cum în ambele cazuri e vorba de teme cu o foarte largă circulație, derivarea sau raportarea lor direct la Shakespeare rămîne totuși doar o ipoteză.

În istoria recepției lui Shakespeare în România, Eminescu reprezintă unul din momentele cele mai importante. Dintre poezii romîni, autorul Luceafărului este cel dintîi care are o cunoaștere adîncă și adecvată a lui Shakespeare, cel dintîi care-l asimilează. Romanțismul s-a impletit, la noi, cum se știe, cu elemente de clasicism și de iluminism, astfel că ecourile marilor „bătălii shakespeariene”, cum o numește Tudor Vianu, n-au pătuns decît estomplate. Pașoptiștii aveau despre „geniala acvilia a nordului” o imagine încă aproximativă. Eliade, deși inclusese numele lui Shakespeare în lista sa de traduceri din literatura universală, trăda destul de slabe cunoștințe în legătură cu opera acestuia, de vreme ce conștena personajul Banquo din Macbeth cu o numire geografică.²⁰ Patrunderea lui Shakespeare în România — datorită unor condiții specifice ale dezvoltării culturii noastre — e un fenomen destul de tirziu, cum spuneam, astfel că primele traduceri din marele poet, realizate prin intermediul francezei, apar în 1844 (Iuliu Cezar, talmăcia de căpitănu S. Stoica), și în 1848 (Romoo și Julieta și Otello, talmăcite de Toma Al. Bagdat). Abia la Junimea numele lui Shakespeare este — într-o perioadă ceva mai tirzie — [înt] la mare preț și, chiar la prima întrunire a societății, se citește traducerea lui Petre Carp din Macbeth, cea dintîi lucută direct din limba engleză, deși cu unele soluții luate din versiunea Schlegel—lieck.²¹ În 1868, P. P. Carp va publica o nouă talmăcire, Otello. În ciuda bunelor intenții, toate aceste traduceri rămîn lipsite de valoare artistică, pline de stîngăcii și, uneori, cu grave omisiuni. Raportată la un astfel de context imaginea eminesciană despre Shakespeare apare în deplină el semnificație. Ca și în multe alte privințe, Eminescu se situează, prin înțelegerea fenomenului shakespearian, la nivelul culturii europene a vremii sale. Deși nu și-a sintetizat niciodată opiniile în legătură cu marelă elizabetliană, mărturie sale — pe care am încercat să la analizăm — compun o imagine cristalizată, bogală în nuanțe, asupra lui Shakespeare. Dar receptarea eminesciană a operii „divinului brit” nu s-a numai sub semnul unor atitudini intelectuale ale unui om de o vastă cultură, ci este, poate într-o măsură și mai mare, expresia unui act de cunoaștere poetică, și totodată de recunoaștere: căci între Eminescu și Shakespeare există, cum spuneam, și o relație de congenialitate

¹² M. Eminescu, Opera politică, ediție îngrijită de I. Crețu, art. Inegalitatea naturală, vol. I, p. 306—400.

¹³ E vorba de o notă publicată la rubrica „Revista” externă în Curierul de Iași, nr. 97, din 1 sept. 1876, reprodusă de Scurtu în Scrieri politice și literare sub titlul Lucrui și diplomația europeană, p. 186.

¹⁴ O grupare a mărturiilor eminesciene în legătură cu Shakespeare o aflăm în G. Călinescu, Opera lui Mihail Eminescu. Fundația pentru literatură și artă, II, 1935, capitolul Cultura, p. 72—74, și în G. Călinescu, Cultura lui M. Eminescu, Studii și cercetări de istorie literară și folclor, V, nr. 1—2, 1956, Ed. Academiei R.P.R., cap. Literatura engleză.

¹⁵ Ap. Perpessicus, M. Eminescu, Opere, III, p. 84.

¹⁶ Tudor Vianu, Eminescu și Shakespeare, în Studii de literatură universală și comparată, Ed. Academiei R.P.R., 1963, p. 566.

¹⁷ Vezi Scrieri politice și literare, p. 359, unde Eminescu, discutînd despre Romanțele dramatizate arată că singurele infirmități care „nu jignesc spiritul dramatic” sînt orbia și nebunia. Amîndouă acestea le vedem reprezentate în tragediile celor vechi și în operele celui mai mare poet în regele Lear, în Hamlet, a lui Shakespeare.

¹⁸ Vezi, G. Călinescu, Cultura lui M. Eminescu, Studii și cercetări de istorie literară și folclor, V, nr. 1—2, 1956.

¹⁹ Vezi, pentru expunerea pătrunderii lui Shakespeare în România, capitolul consacrat acestei probleme de P. Grimm, Traduceri și imitațiuni romînești după literatura engleză. Studiu de literatură comparată, extras din „Dacoromania”, III, 1924.

²⁰ P. Grimm, lucr. cit.

O arătare neobișnuită

4 mai.

Primăvara asta tonantă ne joacă feste, ne încurcă socotelele: n-o să putem ieși „pe baltă” cum se spune aici.

Plouă îndesat, sub un cer plumburiu, cu spații mărl între case, pe ulița largă, cu ecouri de stepă, uliță lipovenească, bătăută de ploaie și vânt.

Sint singură. Fiecare-l la treburile lui: tovarășul Brinză la cherhana; doctorul din Jurilovca în satul vecin să-și cerceteze cei 40 de prunci sau un an; poetul Mureșan predă ore de matematică la liceu; alți doi membri ai cenaclului, poezii în devenire, elevi într-o 10-a, stau în bancă și iau notițe la lecțiile predate de colegul lor mai mare de cenacu; gazda mea, bătrînul meteorolog, e la stația de meteorologie, soția lui, la cooperativă, croiește balonzaiduri.

Eu voi fi romantică, romantică și singură, pe ulițele largi, lipovenești, bătute de ploaie. Am pornit în căutarea ultimilor mori de vânt din sat, ultima din cele 29 care măcinau pe vremuri pentru toate satele din împrejurimi.

Mărturisesc că am o slăbiciune nostalgică pentru aceste vechi alcături de lemn, atât de rare astăzi, care-și proiectează-n spații cele patru aripi, ca patru țepe, ca patru schelete lungi, carbonizate, ca patru cintece uitate.

Pentru predilecția noastră de cărturari, ele demit nu mai sînt

unorl se împletește cu el, ciudat, ca trecutul cu prezentul, melodiile distincte și întretăiate.

— Acum moara e a colectivului, nu mai e a mea. Dar tot eu am rămas morarul. Macină pentru noi. Mi se scoțese zile-muncă, după cît mașina. E nevoie de hrană, de furaj. Avem vite multe și păsări. Specialiștii spun că trebuie să ne „profilăm” pe păsări, că mai multe păsări. Noi sintem bătăuții. Ne pricepem la asta. Nu la creșterea porcilor. Giștele și rațele aduc venituri mari. Așa că le-aducem de la fermă, din „cuibătoarele” cele noi și le creștem, pe baltă...

Iar scările trepte sub tălpi. Coborim afară, sub aripile morii. Deși mirifica alcătuire de lemn e minusculă, delicată, tot trebuie să privim în sus spre aripile ei, nemșcate, știrbite pe alocuri.

— Inima e din stejar. Dar scindurile din care sînt făcute brațele sînt de brad, foarte, foarte subțiri, ca să bată vîntul în ele, să le miște lesne, să cinte. Așa trebuie să fie, foarte ușoare. Greu găsesc asemenea scinduri. Mi-au mai dat tovarășii de la morile vechi, care nu mai lucrează. Am mai cîrpi-o pe ici, pe colo, și merge, bătrîna, ce să facă...

Dar acum tace. E o suspensie ușoară sub cerul decolorat, care din plumburiu a devenit lăptos. Metafora în care mă aflu se prelungește până-n zările nebuloase. Acolo se-ntinde Razelmul și se zăresc, întinse, capul Doloșmanului și grindul Bisericii.

Inima de stejar. Aripile ușoare, ușoare... Am sentimentul că nu mi-am pierdut dimineața, deși a plouat, deși excursia pe lac n-a avut loc.

Veche, stranie, ușoară, ca moara de vînt...

unde stăpîneau duhul alcoolului și vechile eresuri.

În asemenea ținuturi de graniță, unde timpul curgea mai încet ca oriunde, unde sărăcia și înapoieră erau mai flagrante — ca-n Dobrogea, ca-n Maramureș — realizezi mai puternic și mai clar cît de mult și-au pierdut înțeleșul noțiunile „departe”, „periferie”, „margină”.

Caut să-mi analizez impresia pe care o am aici, în satul de pescari așezat pe un fel de promontoriu, între impalpabile, cețoase, orizonturi de apă și stuf, impresia, că mă aflu într-un centru vital activ, de unde pornesc mii de fire, în toate direcțiile, nu numai spre alte centre ale țării, ci și dincolo de frontierele ei, spre toate ținuturile lumii.

În două ore, poți străbate spațiul București-Jurilovca: o oră cu avionul până la Tulcea și altă oră, cu mașina, Tulcea-Jurilovca.

Venind cu mașina dinspre Tulcea-Babadag, prin satul „S. Martie”, fostul Caramanchiol, imediat, la capătul comunei, vezi dispensarul. Mai încolo către centru, pe o parte și pe alta, printr casele spoite proaspăt, printre grădini și bucați de vie, se desfășoară în lanț: școala, magazinul universal cu cele două secții: tehnică și alimentară, căminul cultural, biblioteca, stația de radioficare, biserica lipovenească, clădirile întreprinderii piscicole de stat, apoi la capătul celălalt al satului, coborînd — cu schelele și podețele lui și ambarcațiunile trase la mal — spre celălalt tărîm, spre duhul albastru-vineșu al Razelmului: cherhanaua. Radio-ul, televiziunea, biblioteca (cu

Am terminat chiar acum de citit scenariul Margueritei Duras: „Hiroshima — mon amour”, după care și-a lucrat filmul Alain Resnais: sumburu episod de dragoste între o francezoaică și un japonez, proiectat pe virulenta amintire a hecatombel din 1945.

Asociație de idei... gîndul alunecă de la una la alta... Scenariul mi-l-a împrumutat cineva din Jurilovca. Pescarii din Jurilovca au primit recent știri din Japonia: bravo, pescarii romîni s-au comportat admirabil! Invață să pescuiască pe oceane. A fost uragan și s-au ținut stranic. Japonezii ne fabrică citeva vase oceanice de pescuit. Apar înaintea mea mările Japoniei... Uraganul a stat. Văd o întindere de jad lichid și de corali, cromolitografică dar splendidă în irealitatea ei. „Pescarii japonezi” din poezia lui Nazim Hikmet trec fantomatic, pe întinderea stagnantă, amenințătoare — mai sînt particule radioactive în apă? Amintiri... Și iar realitatea: tovarășul B. de la întreprinderea piscicolă pleacă peste citeva luni în Ghana să pescuiască în golfulurile fierbinți, incinse la alb, ale Africii, pe vase romînești fabricate în Japonia, la Osaka.

Cite drumuri pornesc din Jurilovca!

Heracleea

După amiază.

Cerul e tot învelit, dar cu o presimțire de soare. Avem timp înainte de a se insera să ne repezim cu

Gheorghe, și mai încolo, nevăzută, marea.

Ruina ne priveghează superb momentul contemplației, cu cele două simboluri sculptate de vînturi și ploii la intrarea cetății, pe creasta zidurilor. Fată-n față, ca două figuri egiptene, stilizate, în profil, una mai mare, cealaltă ceva mai scundă, Bărbatul și Femeia își unesc mințile, în aer, într-o pură și vesnică nuntă.

De cealaltă parte, în cadrul violent forfecat al unei alte spîrturi de zid, unde cu sute și mii de ani în urmă fuseseră prinse balamalele unei uși, pe unde intraseră și ieșiseră bărbați și femei, ca noi, și nu simboluri, se încastrează, renascentist, un peisaj de lac și păsări, meticolos desenat în albastru. Renascentist sau poate turistic, ca un afiș modern care ațîță nostalgiiile cetățenilor.

— Aici, în apropiere, va fi desigur, un hotel, spune cineva, și multe mașini, și aparate fotografice... Cînd am coborît de la Heracleea ciorile se roteau neliniștite și-și căutau: cuiburile dintre spîrturi.

La înapoieră în Jurilovca, am făcut un ocol prin pădurea de la Enisală: ne aștepta cu stejari pitici și cu peri sălbatici, contorsionați și invadați de fire albe.

Fenicienii au construit Heracleea? Sau grecii? — mă urmărește întrebarea. Imi propun să-l întreb pe arheologul din Constanța.

Pînă una alta, la București, după înapoieră, consult ghidul în limbi străine, „România”, apărut, în 1958, la Editura în limbi străine.

corn tînăr, înflorit (Filipescu I.) și cu versuri de vibrație esențială în care adolescentul se desparte de copilărie „trăgînd cu piatra în cîmbele cerului” (S. Crasovschi) și cu multe alte versuri (Chilim), reportaje (Dunăreanu), probleme discutate, întrebări pînă la unu de noapte, cînd mie începuseră să-mi orăcăie în cap braoștele (evocate poetic de Mureșan) care, pescuite sistematic, nu mai sfîrșesc ca înainte, strivite, „întipărîndu-și pe drumuri, formele stranii”.

Gază: doctorul Dunăreanu. Camera lui de la dispensar, de tînăr hoțel, cu gusturi artistice: cărți, afișe de teatru; Leningradul și Budapesta în ilustrate; o cupă veche, nemțească, de bere, din grănie cenușie, cu admirabile reliefuluri; o cravașă delicată agățată de perete și de ea, o piscuță din burete sintetice; un pat de metal alb de spital sau cazarmă; pereții tot albi, spoșiți, și versuri scrise cu carbune, ici și colo: *Ar trebui un cîntec încîpător, precum / Foșnirea mătăsoasă a mărilor cu sare...*

Tratație: dropsuri aduse de musafiri și cafele tari făcute, cu dielis, de doctor. Ele ne-au ținut treaz spiritul critic, pînă la sfîrșit.

Pe baltă

6 Mai.

Fie ce-o fi, azi ieșim „pe baltă”. Sint semne de vînt, de ploaie, poate chiar de furtună, dar nu mai merge, trebuie să pornim,

negri, pescăruși. Un cufundar înnoată, scoțînd afară capul cucuat. Printre stuful gălbui de anul trecut, cresc suliteșii mici, dese, verzi ale stufului tînăr.

Cozma, mecanicul balenier, băiatul lui Moș Pricop, coboară cu prostovolul pe mal, și-l aruncă de citeva ori în apă. Avem din ce încropi borșul! Cîțiva ciortani, cîțiva bibănași se zbat pe masa de lingă mal, în fața cabanei, sub cuțitul meșter al lui Cozma, care-i dezbracă de zale.

Un ciortanel viguros, căruia tocmai îi terminase toaleta — ocrotit probabil de Marele Crap, de pronia apelor sau de propriul lui instinct de conservare exacerbat — face sub ochii noștri un salt mortale și țîșînd din mințile lui Cozma se aruncă în apă. Cozma, cu minciocul, după el! E prea firțzu. Drum bun, pește născut cu cățea-n cap! Ce-o să povestești tu, acolo, jos, despre masacrul din care ai scăpat? Dar o sumbra îngrijorare mă fulgeră:

— E gol, fără solzi. Ce-o să facă? — Trăiește, trăiește, el, nici o grijă, spune Cozma în treacă și cam plictisit de această întimplare.

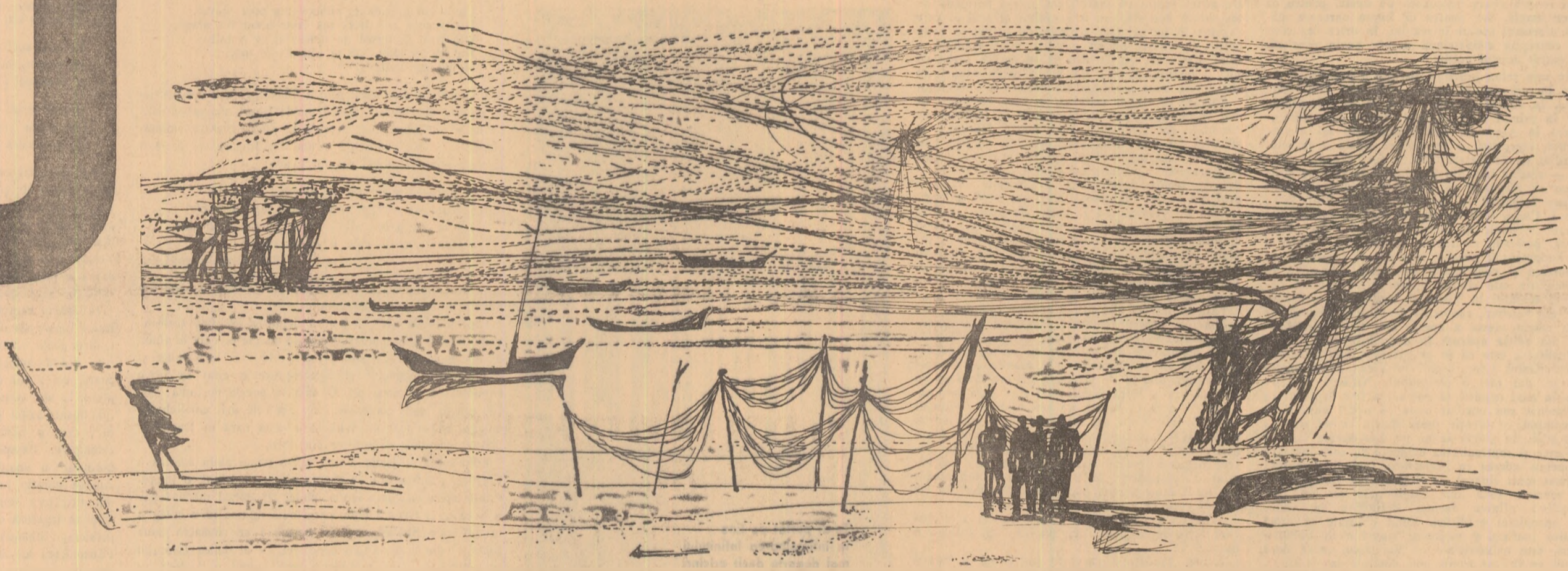
Borșul, cu ceapă verde, dres cu oțet, e bun și fără mîcui norocos. Îl mîncăm la o masă joasă, de brad, în cabană, zvirînd oasele pe masă sau în spatele nostru, ca regele Enric al VIII-lea al Angliei. Ne simțim flămînzii, robuști, vitali, aproape pescari.

Pe cînd noi ne ospătăm pantagruelic, ploaia începe să bată, vîntul începe să bată, apleacă stuful, împrășcă cenușu lacul! S-a dus Portița... Ne grăbim spre baleniera.

Jurilovca

MARIA BANUȘ

PRIMA VARA 1964

Desen de EUGEN MIHĂESCU

nște biete ateliere rudimentare, niște rîșnițe mari și învechite. Din ce în ce mai mult au intrat în fabrică, și-au alimentat umbra și arătările cu singele poveștilor, cu peisajele aride și sculente ale Spaniei pe care se proiectează silueta hiliară și tragică a Cavalerului, cu cerul și pămînturile Tărilor de Jos, născute pentru noi din cărțile cu poze ale copilăriei, din albumele adolescenței, din lumea lui Till Buhogîndă și a lui Brueghel și a lui Ruysdael.

Mergeam pe ulița satului lipoveneș, în căutarea ultimilor mori de vînt, cu inima nișteșu strînsă, de nu știu ce teamă, că mă va deziluziona, că fac o greșală: „n-ar trebui”, îmi ziceam, „pînzele astea diafane se rup altă de ușor. Am să dau probabil de o hardughie, înlîptă în pămînt, fără puterea zborului înefabil...”

Draga de ea! Ce splendidă și a-ținut pînă la capăt făgăduiala de demult! Cum a apărut deodată, printre casele mărunte, duloasă și grosescă ca măgarul între oi, intruchipare hibridă și desăvîșită de realitate și amintire, de util și de vis gratuit, de lemn, de grăunțe, de pinze de pălăjen.

E o metaforă. Ea toată e o metaforă, cu trepte aeriene, subrede, scîrțîtoare, pe care urc împreună cu bătrînul morar, ca-ntr-un felinar negru, stîns.

E a doua zi de Paști și morarul, care ține legea veche, n-are azi grăunțe de măcinat și nici vîntul nu-l destul de tare, da, a stat și vîntul. Așa că sus în colivia de lemn negru e o tăcere deplină cînd morarul tace. Pînzele de pălăjen, la colțuri, între grinzii, sînt groase, albe-pufoase.

Acolo sus tăcerea e un șuvoi subțire, aerian care curge alături de șuvoiul vorbelor rare, peralele, și

Hiroshima — mon amour

5 mai.

Vremea e tot mohorîtă, umeredă. O umezeală pătrunzătoare. Rafale. Localnicii povestesc despre furtuna de săpămîna trecută (în aceeași zi cînd la București a fost viscolul cu praf).

Razelmul cînd se infurle e o mare turbată. A smuls unelte pescărești, vintire, taliene... Au fost ceva pagube, dar nu prea mari. Bine că ne-am ales numai cu atîti!...

Un glumeț care se bucură de nenorocirea apropielului său evocă, satisfăcut, ba chiar cu voluptate pătănia unui musafir din T., care-n acea zi, a ieșit pe lac, în plimbare romanțioasă, cu „secretara” sa. Degeaba l-au avertizat pescarii că vremea-l nesigură. Omul era dispus spre romanță... Răutăciosul ne dă tot felul de amănunte concrete și plastice despre desfășurarea romanțioasei plimbări pe furtună și noi rîdem la fel de nesimțitori și lipsiți de gustul romanței, ca și el.

Aici pe timpul lui Herodot, în imaginația grecilor, se întindeau pustii, înghețate tărîmuri hiperboreale.

Pe vremea tinereții mele, nu numai în imaginație, ci în dura realitate, Jurilovca se afla tot foarte departe, sat de pescari săraci, sursă grasă de venituri pentru cîțiva stăpîni, pricopsiți, de cherhanale și negustorii de la oraș.

Nu mai era la marginea lumii ca-n vremea lui Herodot, dar tot margine era, o margine cețoasă a șuvoiului vorbelor rare, peralele, și

1500 cititori la 4000 suflete), liceul magazinul de autoservire (atît de citadin, cu binecunoscutele lui coșulețe de plastic), interiorul bine mobilat al locuințelor, ținuta oamenilor, limbașul cu vocabularul modern și tehnic, pe temele zilei, toate converg în impresia de centru viu, nervos, și-n sentimentul că al parcurs de la București la Jurilovca, o distanță în spațiu, în peisaj, dar nu în universul spiritual, în lumea gîndurilor și a sensibilității. Desigur, simplifcă.

Desigur, acest bărbos pescar lipovean, cu cizmele lui înalte, răsfrînte, care trece pe drum, prin fața ferestrei, nu are același univers de gîndire cu specialistul în fizică atomică de la Institutul de cercetări din București, și nici barba lui, de rit vechi, nu are aceeași semnificație cu moderna barbă a rafinatului artist plastic pe care-l cunosc. Dar și unul și celălalt sînt păsări rare. El stau la extreme, la extremele opiniei, gusturilor, sensibilității medii, curente; unul — la capătul conectat vechilor eresuri, celălalt — la firul subțire, capilar, vibrînd intens în contactul cu ultima modă, spirituală sau vestimentară.

Vorbesc de climatul general pe care-l respir aici, de stilul și ritmul obișnuit al vieții; îl simt și sentimentul de „non-distanță”.

În camera luminoasă, plăcută, unde-s găzduiți, s-a făcut puțin foc. Ațit cît trebuie, o părere numai, a să-ndulcească aerul acestei primăveri, a naibii de rece.

Soba de lut, spoită alb, — evocatoare, pentru mine, a unor căsute „necorate-n veșnică durată a copilăriei, plutind pe fundul amintirilor, — e călduță, largă, ocrotitoare.

Stau cu spatele lipit de ea și las gîndurile să-mi lungească în spațiul țării, tărîm de baltă și de lazme,

mașina întreprinderii, pînă la Enisală, să urcăm la ruinele Heracleiei. Încă de ieri, cînd am trecut cu mașina prin Enisală, cetatea zdrențuită, care s-a iscat, pe stînga drumului, în virtul unei înălțimi de piatră roz-cenușie, mi-a strigat: „Vino!”

Între timp ne-a ajuns la urechi o ipoteză arheologică: ar fi fost durată de fenicienii care și-au împins corăbii pînă la acest foarte nordic și îndepărtat golf de mare. Să nu uităm: Razelmul era una cu marea...

Dar acum, dedesubtul nostru, sub pacea rînel dantelate se întind fertile pămînturi, proaspete terase tălate în coline, plantate cu vii, lacuri cu crescători de lebede și șalci, canale pe care, în sezonul pescuitului, trec pescadorea și mahune cu crap aurii din apele Babadagului...

În zări — apele și cerul, stufărișurile, grindurile și pădurile, dealurile Beș-Tepé, piscul Denis-Tepé, în înfînit vînașate degraduri de cenușiu și vinăț, și albastru lîchid. E un amestec sinuos și intim de pămînt și aer și apă, pe care numai aici, în deltă, îl găsești, cu un efect straniu de materialitate sculentă și subtilă în același timp, tînzînd spre volatilitate și impalpabilitate. E imperiul tulburător al contrastelor: platură arsă de soare, calcinată, și colcătoare vitalitate a pămîntului îradlînd în cerchii de afuzale și coarnă, în cîrdușurile nesfrîșite de păsări și pești, a căror prezență în aer, în apă, de-a lungul întretălatelor și inextorabilelor migrațiuni, o simți permanent, cu moliciună și scăpărări de comori orientale.

Micul nostru grup s-a risipit în jurul zidurilor mîncate de vremuri. Stăm pe pietre, îngîndurați, privim ținutul, care se-ntinde ca-n palmă, cu o precizie cartografică, la poalele steiului pentru ca mai apoi să se estompeze la orizont, către Beș-Tepé, de unde începe brațul Sf.

Nu aflu de cine a fost construită Heracleea, dar aflu, spre marea mea umiră, că „unul din piscurile care coboară potrivit pînă la apele lacului Razelm este încununat de fortăreața Heracleea ale cărei ziduri aspre și solitare se profilează deasupra mărlui”. (traducerea mea din versiunea franceză și sublinierea tot a mea).

Și bieții mei ochi miopi și prozalic care au zărit Razelmul de-abia la orizont, iar marea n-au văzut-o deloc!

Atîta fantezie geografică mă convîrșește!

Poezie și cafele tari

Cititorii *Gazetei literare* au mai aflat cite ceva despre *Cenacul literar de la Jurilovca*. E un nucleu mic dar activ. Un profesor de romînă (Chilim Hariton), încă un profesor, de matematici (poetul Dumitru Mureșan), un medic (Boris Dunăreanu), doi elevi, „creatori”, Filipescu Mihai Ion și Crasovschi Simion și cîțiva elevi, deocamdată spectatori.

Am avut o sezoană de poezie la școală, desfășurată agreeabil și încheiată duios cu fotografii în grup, pentru albumele noastre de amintiri literare (fotograf amator și donator, Ivan Cernagov, seful stației de radioficare).

De plăcut cu adevărat, mi-a plăcut însă sezoana de cenacu. Cu emoții și frondă de adolescență. Cu o discuție pasionată, începută de mine, socratic, prin întrebări și răspunsuri și terminată într-un vîlmășag de glasuri animate; cu versuri de dragoste și primăvară în care poetul e ca un

am amînat destul. Coborîm la „scleră”, la pontonul cherhanalei adică, și ne îmbarcăm pe o balenieră, nume grandilocvent care a-coperă o ambarcațiune modestă, cu motorăș în cală.

Tovarășul B. grîjului, a luat pentru mine o scurtă îmblăntă. Eu, tot grîjule, mi-am luat pălăria de pai. Deocamdată nu-i nici soare, nici frig. Plutim, neted, pe Razelmul Mîc sub un cer pătat de nori transparenți, pe apa de-un verde întunecat ca al buteliilor și-al mărilor.

— Iarna — îl vezi? — e-o întindere translucidă de gheață, pe care pescarii împing bărcile puse pe tălpi.

Atunci ei sînt secerători de stuf. Nu cu mașinile, nu, tot cu vechiul lor tirpan, seceră stuful. Pe aici nu intră mașinile. Există stuf și stuf...

Ei tale numai stuful prima, marfă de export, pentru articole de arizanat.

Înaintăm la fel de liniștit.

Direcția noastră: cabana de la Canalul 5 și, cine știe, dac-avem noroc de vreme blîndă, în contînuare, și spre Portița, unde Razelmul întîlnește marea. Acolo, pe litoral, sint acum pescarii. Pe lac, pe canale, pescuitul e interzis. Crapul, șalăul își lasă lerele în coltoanele din maluri, pîndite de braoște și de guviz. Așadar, pescarii sint departe, pe mare, la pescuit de guviz, de scumbii, de calcan, de cambulă și zargani.

Dar borșul pescăresc de la cabană, din ce-l înfiripăm? Moș Alistarh Pricop, paznicul, a și pus ceanul cu apă pe sobă.

Pentru tovarășa poetă se mai face o excepție!

Înaintăm încet, cu baleniera pe canal. Cînd și cînd planează izolați, sau cite doi-trei, stîrci albi, stîrci

Motorășul dudule îndîrjit. Noi stăm căfărăți sus, sub streșina intrării în cală, pe un fel de parmalie unde, de bine, de rău, sintem apărați o ambarcațiune modestă, cu motorăș în cală.

Pălăria de pai zace pleoștită într-un colț, în schimb scurta intră în acțiune. Sufală un vînt afurisit, cu stropi reci. Barca joacă pe valuri, la modul cel mai propriu, ca o coajă de nucă.

La oarecare distanță, prin pînza de apă zărim un mic convol; un cutter trage două mahune cu pește și două bărci. Vin de pe mare. Văzut așa prin ploaie, convolul are ceva ireal, fabulos.

La baleniera noastră remorchează o barcă. Orbită de ploaie și vînt, nici n-are observat-o pînă acum.

Pare departe din cauza ploii cețoase, deși cablul care o leagă de noi, nu e, desigur, prea lung. Cele două siluete din barcă, una cu haină largă și glugă, cealaltă cu capul descoperit, par, prin filamentele oblice, gîri, de apă, imagini ale unui film șters sau ale unui vechi gravur.

— Cine sînt?

— Cel în „cleioancă” și cu barbă e un pescar bătrîn; celălalt — un bălat, care-l ajută... Vin de pe mare. La fiecare nouă zile merg pentru 2-3 zile acasă. Aș cum vin cu motorul, nu trebuie să mai dea la rame, ca pe vremuri...

Spun: „Bătrînul și marea...” și nu mă simt deloc lîvresc.

La Jurilovca e o bibliotecă cu 1500 de cititori, cu un bătrîn bibliotecar, pasionat după cărți și cititori, iar Hemingway — zice bătrînul, privind cu ochi vesteji, de nu-mă-uita, deasupra ochelariilor căzuți pe nas, — e o carte cartă, ca și Tolstol, și Argezi, și Călinescu...

Dar pe mesele din bibliotecă, fumegă lămpi ancestrale cu gaz. De ce, cînd toată Jurilovca e demult electrificată?

TRAIAN COȘOVEI

SCHIȚĂ

COPII LUL

Părea un om bun și lipsit de orice intenții ascunse: își amintise o întâlnire a noastră, din urmă — dar după ce înșirase o mulțime de lucruri, rostise așa ca din senin: „Pe atunci copilul dumitale nu exista”. Ce voise să spună cu asta, nu știu, dar vorbele lui mă izbîră alit de brutal, înclt de la buna dispoziție a revederii am fost gata să mă apăr ca de o lovitură și mi-am strîns în mine. M-am uitat la omul care vorbea foarte aproape de mine, în fața mea, să-l surprind acel rîs rău care ar fi trebuit — mi s-a părut — să însoțească asemenea cuvinte. Dar omul din fața mea nu avusese, se vede, nici o intenție urită, nu avea nimic rău pe față și nici măcar nu-și dădea seama de grozăvia pe care o rostiase cu seninătate: „Pe atunci băiatul dumitale nu exista...”

Îmi adusesse aminte de un timp mai îndepărtat și nu prea depărtat: „ne-am cunoscut mai de mult, în delia, am mers împreună pe un vaporas pescăresc și mi-ai dat să mîncîc pește, m-ai cînsit cu rachiu. Așa ne-am cunoscut — pe atunci Moreacul nu exista”.

Să-mi iasă cineva în cale și să-mi spună așa din senin că pe atunci băiatul nu exista — mi s-a părut în prima clipă o jignire, apoi am descoperit repede în vorbele astea un fel de răutate, de cruzime. Nu știusem și nu înțeam minte să fi fost vre-o vreme cînd

băiatul n-a existat, n-a trăit — la asta nici nu mă gândisem niciodată și trăisem și trăiam așa, alături cu băiatul, ca de cînd lumea, existența mea și a lui contopindu-se, confundându-se cu a lumii întregi, ca rîurile unele într-altele.

Într-un fel era adevărat și nu așa fi putut să-l contrazic pe amicul meu — pe atunci, cînd spunea el „eram singur și umbliam singur prin delia” — dar ce rost avea să spună vorbele acestea cu „nu exista” — și m-am simțit îndemnat să-l apăr pe copil de aceste vorbe brutale, rele; am simțit chiar nevoia să-i strig străinului și să-l zgîlții: „Nu-i adevărat! de unde vii cu prostia asta! n-a fost nici-o vreme cînd copilul n-a existat — el a existat întotdeauna și nu se poate face în legătură cu prezența lui în lume nici-un fel de negație. A existat și atunci cînd m-ai înfîlțit dumneata prin delia, a existat și mai înainte, cînd nu erai dumneata nici prin delia și nici prin lume — a existat întotdeauna și există și are să existe!”

Nu știu dacă străinul a observat protestul de pe fața mea și fulgerarea minții stăpînite. Înțînirea mă bucurase, amintirile îmi făceau plăcere — însă înțînirea aceasta îmi deveni brusc nedorită, amintirile se veștejiră și se întegriră, ca și omul din fața mea: ce rost avea să-mi aducă aminte că pe a-

funcii băiatul nu exista: ce rost avea să vie cu un cuvînt aiurea, să încerce să-i răpească copilului o parte a duratei, să încerce să știrbească o realitate dragă pe care noi o știam existînd de cînd lumea!

S-ar fi putut spune și asta, dacă ar fi fost neapărat nevoie, dar cu niște vorbe mai blînde, mai așezate — de pildă că băiatul nu venise încă pe lume, sau așa ceva, așa cum ai fi spus că băiatul se afla ceva mai în urmă de niște nuferi și cu alți băieți, sau venea cu un alt vaporas, pe alt braț al fluviului — și chiar așa spus, lucrurile astea încă ar fi intristat puțin, pentru că însemna că fuseseră clipe cînd nu fusesem împreună. El însă rosti vorbele: — „Nu exista” — ca și cum, pe neașteptate, deschisese în preajma noastră o poartă înghețată a neantului, în care filiații stîluri de corbi. Acel „n-a existat” trezea din beznă și aducea îndată la iveală pe fiorosul „ar fi putut să-nu existe” și alte asemenea gînduri și mai fioroase și de unde pînă acum simțisem existența băiatului rotundă și întreagă ca un măr ionathan înroșit pe creangă, venea acest străin și-mi atrăgea atenția că pe mărul meu frumos se ivise o pată.

Ce nu exista?! Nu exista acest fragil izvor nepotolit? Nu exista acest lujer de păpădie și de soare înflorind la

neșfîrșit? Nu existau aceste desene care-mi împodobeau casa, nu exista această corespondență, aceste scrisori și caricaturi, cînd delicate și sentimentale, cînd ironice — pe care ni le furisăm, în joacă, pe sub ușă? Nu existau drumurile noastre prin lume și aceste descifrări ale lumii cu alfabetul în mină și aceste uimiri și tresăriri și nebunii și înfloriri? Nu exista acest noian amestecat de bucurii și de griji, de supărări și împăcări și lupte și conflicte și armonii și prietenii și tălănice nădejdi și vise și vînturi fierbinți și dăruiri?!

Pe sub mîlăile mari și puternice, care dăltuiesc monumentele lumii, se simt totdeauna niște minii de copil justice și armonii și inchipuire de copil fațade strălucitoare ale lumii. Cînd n-au existat aceste minii de copil?!

Sînt, știu bine, vîrste la care — chiar atunci cînd nu-l au printre ei — oamenii plămădesc acest copil din toată ființa lor, din tot ce au mai curat și mai nobil în ei, din tot ce-au înțeles mai frumos și mai gingaș în lume. Și cunosc bărbai la vîrsta cea mai nobilă și în cele mai nobile puteri, și femei asemenea, care n-au avut norocul copilului și care, în amiaza mare, fură chipuri de copii de prin cîmpuri și de pe ulițe și le păstrează ca pe niște flori vii lingă operele lor de căpetenie,

sau fi cresc imaginar și în secret sub aripile lor vulturoși, plămîndu-i de-a dreptul din spiritul lor, poate chiar mai frumos decît aievea.

Trăim stimulați și îndemnați de cei din jur și de condițiile din noi, ca de niște șoapte cu puteri miraculoase. Trăim din plin fără să vrem să știm de-o poartă spre neant uitată-nredeschisă sau de un filiiit de gheață, de departe.

La urma urmei, dragul meu copil — ce ne pasă nouă dacă, hai să spunem, n-am existat chiar de la începutul lumii? Trăim astăzi și trăim viața patriei noastre de azi. O să existăm de-acum înainte. Totul este să existăm de-acum înainte și astfel înclt să relacem, să reintregim cu puteri din noi, cu ceea ce vom trăi noi, acest măr de aur — viața lumii întregi. Să răzbuim și timpul — timpul de care spune acel „nu exista”. Să-l smulgem din urmă și să întregim cu el sfera aceluia măr de aur, roșu. Și mai ales să trăim astfel înclt să rămînim mereu semne durabile ale existenței noastre; să trăim astfel înclt să persiste mereu acea impresie: există de cînd e lumea — va trăi cît lumea.

NICOLAE TĂUTU

Pe Argeș în sus vin apele mari, le-nîmpînă-n cale alți meșteri zidari pe urma bolăzii venii să adune tăcerea lichidă în fluier să sune.

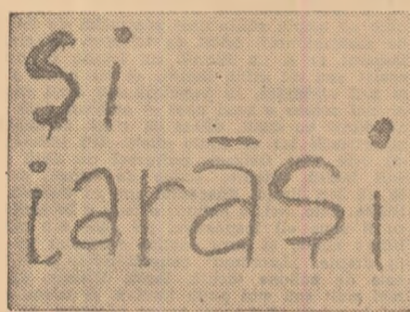
În prunduri nisipul de roci milenare pulverizează cadrane solare și apa zidită în pieptul de munte, se-ntoarce-n tunele cu miez de cascadă ca inima socului înobilat în fluier să cînte...

Coloana fîntinii țîșni în culoarea luminii de-amiază, aripi de gîndrîlă nevăzută lăpătează-n oceane de stele și stelele curg prin volutele zborului multiplicat în somnul izvorului.

În munții de jos, mai sus de fîntină, barajul-ntră piscuri e parcă o mîmă înclt în zborul ce nu s-a mai frînt, brîncușiană spirală a acestui pămînt.

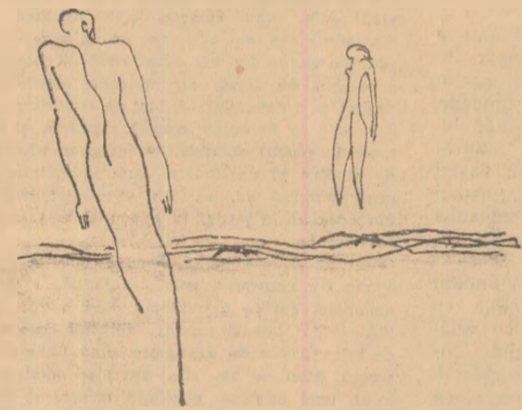
ION HOREA

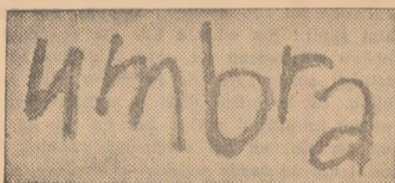
Și iarăși fluieratul vremii în urma noastră-o să-l ascult... — Nu crezi că sîntem prea aproape? — Nu crezi că-am așteptat prea mult?

O să ne-nfășure deodată Lumina palidă, trecînd, Și-o amintire căutată De amîndoi, din cînd în cînd,

O să ne-nfîrzie pe pleoape, Și tu să taci, și eu să-ascult... — Nu crezi că sîntem prea aproape? — Nu crezi că-am așteptat prea mult?!

VALERIA BOICULESI

...lar cînd m-am ridicat era lumină! Și zdrențele-mi căzură la picioare.

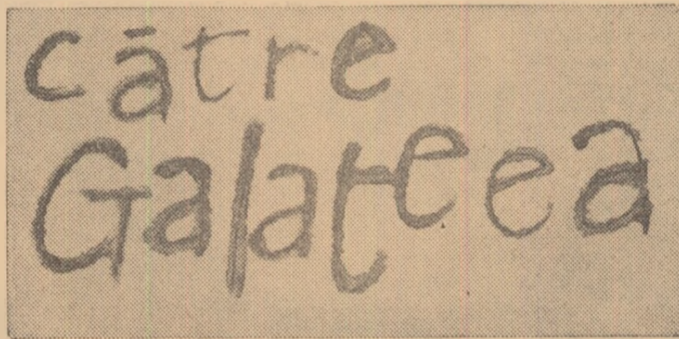
Și străluceam, în răsărit de soare, ca tresă de aur.

Nu mai umbra, în urmă-mi, era neagră și prelungă. (Se chinuia trecutul să m-ajungă).

Cînd voi putea sub tălpi să mi-o adun, știu, soarele-mi va fi alît de-apropo, —

pe umeri îmi va sta, ca un lăstun...

NICHITA STĂNESCU

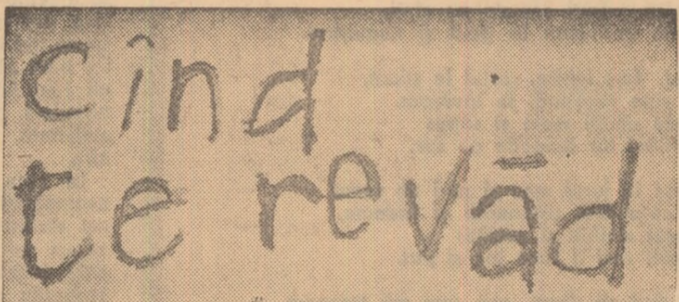

Îți știu toate mișcările, toate timpurile, toate parfumurile și umbra ta, și silabele tale și sinul tău ce culțemur și ce culoare anume și mersul tău și melancolia ta și sprincenela tale și bluza ta și inelul tău și secunda și nu mai am răbdare și genunchiul mi-l pun în pietre și mă rog de tine naște-mă.

Știu tot ce e mai departe de tine alît de departe înclt nu mai există aproape, — după amiaza, după-orientul, dincolo-de-moara, le știu pe toate, așa cum știu ceea ce nu există — pentru că n-am nevoie nici măcar de un cuvînt ca să-l numesc. De-aceea-mi îndoii genunchiul și-l pun pe genunchiul pietrelor, care-l îngînd. Și mă rog de tine naște-mă.

Știu tot ceea ce n-ai să știi niciodată din tine: bătaia inimii care urmează bătaii ce-o auzi sfîrșitul cuvîntului a cîrui primă silabă tocmai o spun; copacii — umbre de lemn ale vînelor mele, rîurile — mișcătoare umbre ale singelui meu, și pietrele, pietrele, umbre de piatră ale genunchiului meu pe care mi-l plec în fața ta și mă rog de tine naște-mă. Naște-mă.

ION TH. ILEA

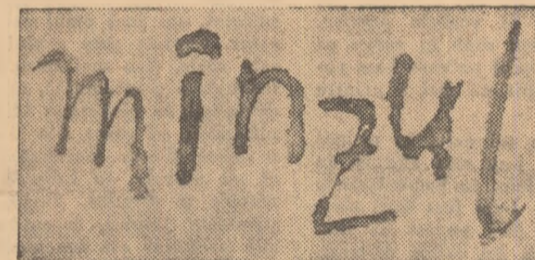
Știi, cînd te revăd — revăd Ghelarul povîrînit sub munți, revăd mina cu galerii înguste pierzîndu-se-n subteran, revăd minerii cu-ncrederea-nțipărită pe frunți, revăd titanica-nordare — mirajul clipelor săltat peste cotidian.

Știi, cînd te revăd parcă te port cu mine, pe orizonturi în mină, mici linii ferate sint căi lactee serpuînd spre abataie și-n interiorul minei parcă se coboară stelele de pe cer să dea lumină, simțim în noi fiorul cloacilor de viață și vrajă.

Știi, cînd te revăd, parcă te îmbrățișez, la ziua ieșind, dup-un șut de noapte, în răcoarea dimineții, cu bucuria primului sîrut, prin fața ochilor noștri, sub cer albastru trec munții și văi zimbînd și tot farmecul crește-n intensitate cu ziua de la-nceput.

ION ALEXANDRU

Puiul acela, mînzul cu umedul lui bot, cu coama lui mărunță și nările subțiri, cînd năvăli-n lumină mă-nfiorai de tot și fața-mi era numai crispatela priviri.

Se ridicase mînzul — întii pe un genunchi apoi pe celălalt, pe o copită, și dintr-odată lumea din haos se-nchega și-și părăsea pămîntul înția lui clipită.

Văzduhul era negru căci mînzul era făt dar presimțea lumina cum dă în el năvală și arborii pădurii din depărtare, hăt, îi frîmîntau auzul trăzînd pe verticală.

Riuri veneau în goană cu străluciri de stea, și vînturi cu mirezme de ierburii necesite și dintr-odată lumea din haos se-nchega și-și părăsea pămîntul înția lui clipită.

Desene de NICĂ PETRE

CEZAR BALTAG

SCHIȚĂ

CO RA BIA

Un călător ieșise pe coridor să-și aprindă o țigară. Din compartimentul vecin apăru, după o secundă, un băiat de vreo șase-șapte ani, cu părul negru, lucios și ochii mari. Avea un cap oval, puțin alungit înapoi, spre creștet. Părul îi era pieptănat pe spate. Ușor, oarecum neglijent, călătorul îi ajută să se urce la geam. De la București încocace plouase mereu, dar acum era soare. La poalele terasamentului curcea, în sensul mișcării trenului, un pîrîu netrecut pe hartă.

— Uite un Olt! — exclamă deodată copilul.
— Da, — răspunse călătorul. — Un Olt mai mic.
— Vrei să spui băiatul lui Olt?
— Da, băiatul lui Olt.
— De-adevărat? — întrebă copilul, tărăgînînd puțin silabele.
— De-adevărat, — răspunse călătorul. Apoi întrebă: De unde ești?
— Din Corabia.
— Știu, lingă Dunăre.
— Nu, nu lingă Dunăre.
— Cum nu? — se miră călătorul. Corabia e la Dunăre.
— Nu, Dunărea e mai departe. Am văzut-o de două ori cu tăticu.
— El e din Corabia?
— El e din Brașov, da' s-a mutat în Corabia. Nu în Corabia care-o știi tu. Altă Corabia.
— Și unde e Corabia ta?
— În Oltenia.

— Păi da, în Oltenia, — confirmă călătorul. Și se aplecă să șteargă geamul aburit de cele două respirații. Afară, la vreo sută de metri de calea ferată, se zăreau niște berze, într-un picior, cu ciocurile date pe spate. O altă barză sosi în zbor și cu o ușoară zvîcnire ateriză lingă celelalte.

— Știi ceva? — reluă călătorul. — Eu cred că ne gîndim amîndoi la aceeași Corabia.
— Nu, eu mă gîndesc la altă Corabia.
— Crezi? — se îndoii călătorul.
— Da, — răspunse băiatul.

Privind figura serioasă a copilului și ascultînd zgomotul roților trenului, călătorul încercă să-și imagineze cum arăta el la vîrsta de șase-șapte ani, dar nu izbuti, deși îi veniră în minte o mulțime de întâmplări de atunci, pe care le examină distrat și apoi le uită. Își cercetă

brațele, privi îndelung o cicatrice veche de la mina stîngă, și spuse: — Ce vrei să fii cînd ai să te faci mare?

— Campion mondial.
Se priviră în tăcere cîteva clipe. Apoi copilul întrebă: — Dar tu ce te-ai făcut?

— Eu? Nostri scurt călătorul. Se îngîndură și tăcu. — Eu, — urmă — vreau să scriu niște povești care să fie foarte adevărate.

— Și nu-i așa că nu poți? întrebă copilul.
— De ce să nu pot?

— Așa.
— Cum așa?

— Așa. Poveștile nu sînt niciodată adevărate.
— Nu, n-ai dreptate. Eu am citit cîteva grozav de adevărate. Cum nu se poate mai adevărate.

— Adică... peste adevărate?
— Da, chiar așa, peste adevărate.
— Nu minți?
— Nu mint.

Copilul tăcu. Avea fața destină, doar ochii îi străluceau ceva mai tare. „Seamănă cu mine: gîndurile nu-i modifică fizionomia” își spuse călătorul. Din compartimentul vecin ieși o fată de vreo șaptesprezece ani, subțire, zveltă, se opri o clipă în dreptul celor doi, le aruncă o privire cam intimidată și trecu mai departe.

— Ai văzut?
— Ce să văd?
— Ana.
— E sora ta?

Băiatul încuviință. Călătorul își aprinse o nouă țigară.
— Tu ai soră? — întrebă copilul.
— N-am.
— De ce n-ai?

Călătorul ridică din umeri, apoi întoarse capul și privirea îi rătăci pe fereastră. Fuma calm, și, răspunzîndu-și parcă unui gînd nedeslușit care-i încltise în minte, dădu drumul la trei cercuri de fum care-și pierceau din rotunjime pe măsură ce se îndepărtau.

— Care-i al meu? — întrebă repede copilul.

Călătorul îl privi surprins, de parcă acum l-ar fi văzut pentru prima oară, apoi îi arătă ultimul din cele trei inele albaștrui care mai puteau încă în aer.

— Gata, — exclamă copilul după un răstimp.
— Ce gata? — întrebă blînd călătorul.

— Unul nu mai e.
— Ai dreptate, unul nu mai e, — admise călătorul.

— Ba mai e, dar nu-l mai vezi tu, — spuse copilul.
— Tu îl vezi?

— Îl văd.
— E departe? — întrebă călătorul.

— În celălalt vagon. Gata, nu-l mai vezi nici pe-al doilea.
Tăcură amîndoi vreo trei secunde, timp în care călătorul își stînsa țigara nerestimată.

— Nene... — spuse copilul cu o voce ușor schimbată.
— Da.
— Nene, pe-al meu îl mai vezi?

— Nu.
— De cînd nu-l mai vezi, nene?

— De mult, de cînd ai spus gata prima oară.
— Pe-al meu, nene, nu pe-al tău.
— Da, pe-al tău. Ultimul.

— Minți, — izbucni copilul. — Abia acum începi să nu-l mai vezi.
Călătorul nu răspunse. Roțile trenului segmentau din ce în ce mai repede drumul.

— De ce minți, nene? întrebă din nou copilul. Uite, acum trebuia să spui că nu-l mai vezi.

Călătorul tăcu iarăși, lăsîndu-și privirea în jos. Ușa din capătul vagonului se deschise încet și un val de aer rece pătrunse de-a lungul coridorului. Sora băiatului apăru ținînd în mină două portocale cumpărate probabil de la vagonul-restaurant.

— Ana, — sări copilul. — Nenea ăsta e un mincinos.

Fata surse binevoitor spre călător, se înclină abia perceptibil, luă copilul de mînă și intră în compartiment. Rămase singur, călătorul își aprinse a treia țigară și începu să fumeze adînc, privind îngîndorat la stearții care defilau prin fața ferestrei vagonului.

LA SĂRBĂTORIREA LUI EMINESCU

(Urmare din pagina 3)

bogate, și cu un curaj specific oamenilor de geniu la atitudine împotriva a tot ceea ce este putred și fals, asumându-și misiunea de a găsi cuvântul „ce exprimă adevărul”.

Cert este că nici un artist în lume nu poate deveni mare, oricât ar fi de înzestrat în ceea ce privește mijloacele de expresie, dacă, dialogând cu realitățile și cu cei ce-l ascultă, nu îndrăznește să se ridice în numele unor idei mari, caracteristice epocii sale, cu perspectivă spre viitor, și să le apere cu orice risc, dincolo de cea mai plastică, cea mai accesibilă formulare, desigur la nivelul variate.

Eminescu a reușit, făcând sinteza între trecut și prezent, să așeze temelii pentru clădirea viitorului, prin înfrățirea, enunțarea, citodată prin negarea realității vizate, conștient, dar nu fără limite impuse de mediul istoric-social, și să fie considerat de urmași ca acela pe care de hotăr pe care se găsește, la nivelul universalității, săgeata indicatoare dinspre ieri prin azi către mine.

Limba sa, tocmai datorită pasiunii sale, nu pentru cuvânt ca atare, ci pentru cuvânt ca mijloc de exprimare a adevărului vieții, nu este până azi supusă vicisitudinilor timpului. Mulți din urmașii săi s-au învechit, căci ei, în loc de a privi spre viitor, erau atenți la modă.

Nonconformismul său i-a conferit titlul esențial de artist mare, promotor al noului, căci nu este compatibilă ideea de inovator, de creator de valori noi, cu conformismul. L-a preocupat și limba și arta poetică și marile idei ale timpului în știință, economie politică, filozofie, artă, istorie etc., dar mai ales soarta propriului popor în dimensiuni istorice și geografice, pe plan național și internațional, și toate acestea numai în măsura în care poate aduce, din convingere, din dragoste, contribuție la înfrângerea relelor, la propășirea omenească. Că n-a avut totdeauna dreptate, e explicabil. Dar totdeauna s-a așezat și contribuție cu ceva nou și mai ales adevărat la cunoașterea realității și realizarea vieții.

Cit a izbutit să influențeze timpul său este discutabil. În orice caz a fost măcar lucașul de seară care privea în nopțoarele unui vec. Pedeapsa din partea contemporaneității și-a primit-o prin atacuri numeroase, prin nerecunoaștere, prin batjocură. El le-a răspuns, după ușurătoare dialoguri polemice și ușă profundă, printr-un dispreț de la supremă înălțime:

„Trăind în cercul vostru străim
Norocul vă petrece,
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.”

Mihai BENIUC

Numărul viitor al GAZETEI LITERARE APARE MIERCURI 17 Iunie 1964

În acest număr vor fi publicate cuvântările de salut roștite de oaspeții de peste hotare la Sesiunea Academiei R.P.R. și a Uniunii Scriitorilor, precum și poeziile citite la Festivalul internațional de poezie.

CRONICA LITERARĂ

G. CĂLINESCU

Viata lui Mihai Eminescu

La apariția acestei biografii a lui Eminescu, în 1932, scriitorii care s-au păzit cu înaltăsimă memoria poetului de orice intervenții indisciplinate, nu și ascundeau încântarea. „Am citit cartea d-lui Călinescu... și încă nu mă pot desprinde de ea”. „O în pe lângă mine, recitesc unele pagini ori capitole întregi... scria el, revenindu-i la crede că o asemenea lucrare s-a executat, că există. „Este, după umila mea părere, — adăuga dinușor prin friu liber entuziasmul, — monumentul cel mai impunător și s-a ridicat până astăzi lui Eminescu”. Peste trei decenii scurse de la apariția cărții, confirmă pe deplin judecata lui Ibrăileanu. A patra ediție, revizuită, se citește cu egale delicii intelectuale. Nimic n-a alterat tăieturile sigure ale acestei marmore durabile demne de marea figură care i-a servit ca model și ca dovadă autentică n-a avut nevoie decât de foarte ușoare rețușuri pentru a pune de acord lucrurile scrise alături de optica dobindită astăzi, cu reprezentarea riguroasă științifică, marxist-leninistă a raporturilor dintre om și societate. Unde stă secretul acestei opere admirabile? Desigur că în personalitatea unică a autorului, critic, istoric literar, poet și romancier deopotrivă de dăruit. Dar cu aceasta n-am spus încă nimic. Și lui Ibrăileanu nu-i lipseau, cum s-a dovedit, calități de subtil analist, dar el nici nu s-a încumetat să întreprindă o astfel de lucrare oricât ar fi dorit-o, iar Lovinescu care iar avea un incontestabil talent de portretist, a eșuat atunci când a încercat să dea romanul vieții sentimentale a poetului. George Călinescu aduce, pe lângă însușirile amintite, o extrem de lucidă conștiință estetică a ceea ce și-a propus să realizeze. Oprimdu-se asupra confuziei în care căzușe Cezar Petrescu, pornit să facă din Eminescu erou de roman, criticul restabilește obiectul exact al biografiei ca gen literar. Ea „înfrățea pe un individ în depănarea existenței lui ca exponent al unei virtuți. Eroul sau genul este un vileaz, un administrator, un cercelător, un artist.” Accentul cade pe concepția clasică, plutarhiană a genului: „Viata eroului de biografie este... exemplară și are putere educativă, fiindcă oricât în toată lumea se naște cu geniu, oricâtă conține în el simburile oricărei virtuți, pe care-l poartă dezvoltarea”. Mai departe, George Călinescu atrage atenția asupra examenului pe care îl are de trecut ca artist, biograf, el trebuie să dea senzație adevărată, să tulbure pe cititor prin sentimentul că urmărește modul real cum s-a împlinit o calitate omenească rară. „Ceea ce mișcă în viața unui erou — subliniază G. Călinescu — nu e bogăția de note suferite, ci înălțarea pas cu pas a unei virtuți care se desenează de la început Napoleon se naște erou în insulă, ajunge după o luptă geritoare ascensiune mic guvernator în altă insulă, ca să moară pierdut pe o altă insulă. Napoleon e simbolul predestinației unui individ, ales de pe o treaptă de sus a vocațiilor. Mișcătoare într-o biografie: este comunicarea seacă a treptelor fatidice ale unei existențe. E deajuns a spune: François-Marie Arouet s-a născut la 21 noiembrie 1694, la Paris, lângă Pont Neuf, ca fiu al unui modest funcționar la Palatul de Justiție, pentru ca zguduirea sufletului nostru să înceapă. Este în acest prolog așteptarea destinului uman în genere care se va desfășura după legile lui necunoscute. Și tot astfel ultimele clipe ale unui erou ne mișcă, oricât de banale ar fi în fond. O viață s-a împlinit. De aici rezultă că biograful nu trebuie să facă nici o sforțare de a colora, ci numai să descrie simplu etapele unei vieți. Curiozitatea noastră pentru destinul uman în genere și admirația pentru virtutea dăruită de la mare potență fac să vibreză totul. În biografia adevărată ajunge, dar nu e o condiție în sine. De la adevăr știu că necesare numai aparența adevărului, tonul lui solemn”. Concluzia

e că „biografia și romanul său pe poziții antagonice”, pentru că ultima se interesează nu de singularitatea în dividualul distinct prin destinul său unic, ci de tipologie. Dar tot în istoria literaturii romine, de unde sint extrase aceste considerații, criticul mărturisește că a purces la scrierea Vieții lui Eminescu, socotind că e „mai instructiv” să-și înceapă „cariera epică” printr-o biografie. Contradicția nu este decât aparentă și se explică ușor prin tipul foarte original de artist care e George Călinescu. El — am mai spus-o — e un clasic cu suflet romantic, are frenezia imaginativă a marilor proiectiști istorice, geologice, cosmice, dar rece, slăbănitu de precizie și rigurozitate de sentimentul universalului și eternului. Tocmai pentru că-și cunoaște bine natura inimii, romanticul a găsit că e folositor să practice biografia supunându-se rigorilor ale. Astfel Viața lui Eminescu e o narrațiune care nu avansează nimic fără solide temeiuri științifice documentare și toată culoarea extraordinară, toată mulțimea detaliilor sugestive cuprinse în ea, sint extrase din reconstituirea strictă a faptelor înlimplate aievea și a realităților certificate. Conjugând contribuțiile proprii de o excepțională valoare, cu sinteza enormului material datorat cercetărilor anterioare, George Călinescu expune cu scrupulozitate desfășurarea existenței tragice a lucașului poeziei românești. Arta prozatorului de rasă știe să seceleză însă datele, să renunțe cu dezinvoluntă la orice insistență beltrănească și podană să topească o eruditie înspăimântătoare într-o epică sobră, susținută de sentimentul devenirii mărețe la care participă existența eroului și traversată de presiunea destinului său dureros. Considerațiile asupra motivațiilor sufletelice menite să explice actul și alitudinile sint date cu zgiczenie, dar acolo unde intervin, ca în lămurirea raporturilor lui Eminescu cu tatăl său, cu autoritățile școlare, cu prelenii (Slavici, Măiorescu, Creangă, Caragiale) cu femeile pe care le-a iubit (Veronica Mică, Mile Kremlitz) au o strălucită putere de delinare caracterologică și sint făcute cu o siguranță și înțelepciune morală. Totul respiră alina viață, are alina glorie în terioră omenească, încit îne-am obișnuit imaginea a lui Eminescu. De fapt, noi ne-am obișnuit acum, aproape fără să ne dăm seama, a ni-l reprezenta pe poet așa cum l-a văzut George Călinescu. Dacă ne gândim că e vorba de exponentul cel mai nobil al genului național românesc, nu se poate să nu avem față de biograful lui Eminescu o recunoștință fără margini. Dar chiar spunând aceasta, n-am ieșit din sfera constatărilor evidente oricui. Așadar, încă o dată, de Viața lui Eminescu e o carte care farmecă spiritele și le cucerește definitiv? Fără îndoie, cred eu, și înfrângă în materie biografică o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, cără descindea pe August din mîntul Aeneas, să tragă pe Eminescu din singele balauzei biologice o dificultate capitală, să demitizeze existența poetului, fără să e coboare eufuz de puțin, ci rellefindu-l abia astfel într-o dramă omnesc. Nu există în trecutului nostru vreo alta figură în jurul căreia să se fi țesut alina legende. George Călinescu știe aceasta cu cum își începe cartea și cu prima frază nu se teme să păsească pe pământ oricâte adversități ar avea de înfruntat. Iată de ce scrie: „Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obrișe labuloasă. Dar pentru că misticișmul genealogic a devenit din ce în ce mai prudent, nimeni nu se gîndea ca, asemn lui Virgil, că

